

Täysistunto

Tiistai 20.10.2020 klo 14.00—16.13

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 16.13.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.00—16.00) ja puhemies Anu Vehviläinen (16.00—16.13).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 55/2020 vp.

3. Jenna Simulan vapautuspyyntö maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenyydestä ja sivistysvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 41/2020 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnöt.

Täydennysvaalit toimitetaan keskiviikkona 21.10.2020 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 21.10.2020 kello 11.

4. Ari Koposen vapautuspyyntö maa- ja metsätalousvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 42/2020 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 21.10.2020 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 21.10.2020 kello 11.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 167/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan. Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asiassa käydään ministerin esittelypuheenvuoron jälkeen debatti. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, keskustelu ja asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tänään pidettävässä toisessa täysistunnossa. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määrärajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan asiaan.

Keskustelu

14.01 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta sisältää pääosin hallitusohjelmassa sovitun energiaverouudistuksen kokonaisuuden. Keskeisimpänä muutoksena tässä kokonaisuudessa pidän teollisuuden sähköveron laskemista 0,69 sentistä kilowattitunnilta EU:n minimitasolle eli 0,05 senttiin kilowattitunnilta. Tämä koskee vajaata kymmentätuhatta yritystä. Toimi ylittää hallitusohjelmassa sovitun muutoksen, jonka mukaan teollisuuden sähkövero alennetaan kohti EU:n sallimaa minimitasoa. Hallitus haluaa näin osaltaan turvata teollisuuden kilpailukykyä muuttuneessa tilanteessa ja sen toimintaedellytyksiä Suomessa.

Energiaintensiivisille yrityksille maksettavasta polttoaineiden energiaveron palautuksesta ehdotetaan luovuttavan vaiheittain vuosina 21–24. Vuodelta 25 yritykset eivät enää olisi oikeutettuja palautukseen. Palautuksen poistaminen toteutettaisiin siten, että eniten nettoverorasituksen nousua kohtaavien yritysten energiaverotus nousisi voimakkaammin vasta siirtymäkauden loppupuolella. Eli tällä kokonaisuudella, kun nämä kaksi hanketta yhdistää toisiinsa, on paitsi tähän ajankohtaan liittyen elvyttävä, viennin kilpailukykyä selvästi parantava tarkoitus, mutta kun tehdään tämä järjestely, jossa sähkövero lasketaan ja toisaalta palautusjärjestelmää fossiilisten polttoaineiden käytön osalta asteittain supistetaan, niin tämä on selvästi politiikkakokonaisuus, jolla kannustetaan taloudellisesti teollisuutta siirtymään sähkönkäyttöön. [Antti Lindtman: Erinomainen ratkaisu!]

Esitys sisältää myös hallitusohjelmakirjauksen mukaisen korotuksen lämmityspolttoaineisiin. Kevyen ja raskaan polttoöljyn, biopolttoöljyn, nestekaasun, kivihiilen ja maakaasun veroa esitetään korotettavaksi 2,7 eurolla megawattitunnilta. Turpeen ja mäntyöljyn energiaveroon tehtäisiin vastaava korotus. Yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon verotukea alennettaisiin poistamalla laskentasääntö, jolla alennetaan tuotannossa verotettavaa lämpö määrää ja siten lämmöntuotantoon käytettyjen polttoaineiden veroa. Toimet lisäisivät valtion vuotuisia verotuloja 105 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Muutokset teollisuuden sähköveroluokassa II ja energiaintensiivisen teollisuuden energiaverojen palautusjärjestelmän asteittainen poisto koskisivat teollisuuden lisäksi kaivostoimintaa ja ammattimaisia kasvihuoneita. Myös muussa maataloudessa käytettävän sähkön veroa alennettaisiin, mutta tämä toteutettaisiin kuten nykyisin

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

palauttamalla veroa vuosittain maataloudelle veroluokkien I ja II välistä erotusta vastaava määrä. Sähköveroluokan II veronalennus koskisi myös kokonaisteholtaan yli 5 megawatin konesaleissa kulutettavaa sähköä.

Esitys liittyy valtion vuoden 21 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä, ja lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. tammikuuta ensi vuonna.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan omalta varsinaiselta paikaltaan V-painiketta.

14.05 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin lämpimät kiitokset hallitukselle tästä hyvästä esityksestä. Voi todeta, että Marinin hallituksen toimintaa ohjaavat oikeudenmukaisuus, tulevaisuus puhtaassa ilmastossa ja ympäristössä sekä kestävä talous ja työllisyys. Myös tämä esitys on linjassa näitten tavoitteiden kanssa. Tämä esitys uudistaa energian ja liikenteen verotusta tukemalla samalla yritysten uudistumista, jotta suomalaiset yritykset menestyvät päästöjä vähentäessään. Näillä päätöksillä tuetaan myös ensi vuonna yrityksiä jopa sadoilla miljoonilla euroilla. Muun muassa teollisuuden sähkövero alenee EU:n minimitasolle. Samanaikaisesti hallitus on huomionnut kansalaisten maksukyvyn näissä tavoitteissa. Se tukee ihmisiä, jotka haluavat vaihtaa öljystä halvempaan, vähäpäästöisempään energiamuotoon. Tällä hetkellä muun muassa on käynnissä haku, jossa [Puhemies: Aika!] avustusta myönnetään jopa 4 000 euroa kansalaisille, [Puhemies: Aika!] jotka haluavat siirtyä pientaloissa... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

14.06 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy antaa kiitokset silloin, kun on kiitoksen paikka. Tämä sähköveron kakkosluokan laskeminen EU:n minimiin on varmasti sellainen toimenpide, jota kaikki täällä kannattavat, uskoisin näin. Sillä vauhditetaan yhteiskunnan ja teollisuuden sähköistymistä ja samalla parannetaan kilpailukykyä. Sen sijaan tästä lämmityspolttoaineiden veronkiristyksestä varmaan on erilaisia mielipiteitä. Itse pidän erittäin tärkeänä, että hallituksessa nyt vihdoinkin, kun se on asettanut tavoitteita esimerkiksi turpeenpoltosta luopumiselle tai ainakin sen nopeuttamiselle, siihen tehdään myös konkreettisia toimenpiteitä. Olisin tiedustellut: nyt kun EU:ssa ollaan myöntämässä rahoitusta tällaisiin suuriin energiamurrosvaiheisiin oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta ja nyt kun hallituksella vaikuttaa olevan suunnitelma, millä turpeen energiakäyttö ainakin puolitetaan, niin ollaanko nyt laadittu suunnitelma siihen, miten EU:sta tähän siirtymään saataisiin tukea myös niille yrittäjille, jotka jäävät siirtymän vuoksi ilman työtä?

14.07 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin sähköveron lasku on hyvä asia, mitä ovat tässä salissa oikeastaan liki kaikki vaatineetkin ja halunneetkin, ihan pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta — vasemmalta laidalta on vähän soraääniä tullut. Kyllä tämä on yhteinen tahtotilamme, ja kiitos siitä, että hallitus tällaiseen tällä hetkellä panostaa. Tämä turpeen verotus ja kaikki muu verotuksennosto ei kyllä tietenkään auta tähän kilpailukykyyn millään tavalla vaan päinvastoin tappaa meidän kilpailukykyä. Täällä kyllä kauniisti puhutaan, miten yritykset saavat nytten sitten rahoitusta ja sat-sausta siihen niin sanotusti vihreämpään teknologiaan, mutta ongelmahan on tuolla

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

ulkopuolella, mitä täällä ei välttämättä tajuta: on paljon yrityksiä, mitkä eivät tällä hetkellä saa rahoituksia. Ainoa konsti on sitten niitten tehdä näitä asioita, jos ne saavat mahdollisesti valtion tukia niihin, mutta ongelmahan on vain se, [Puhemies: Kiitoksia!] että kaikki eivät niitä todellakaan saa.

14.09 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin kiitoksiin, joita täällä on esitetty. On tärkeää, että teollisuuden sähköveroa alennetaan EU:n minimiin ja samalla myös kaivostoiminnan, ammattimaisen kasvihuonetuotannon ja myös maatalouden, jolle käytetään sitä vanhaa menettelyä, että palautetaan tuo sähköveroluokkien I ja II erotus. Se on maataloudelle hyvä ratkaisu. Tärkeää on myös, että kevyen polttoöljyn valmisteveron korotus kohdistuu energiasisältöveroon, koska se on vanhastaan lain mukaan palautettava maataloudelle. Hiilidioksidiveroon kohdistettuna sitä ei olisi palautettu, joten maatalouskaan ei kärsi kustannusten noususta tässä tapauksessa. Hankalimmasa asemassa on turve, jonka energiakäyttö todennäköisesti pienenee viidessä vuodessa jopa 70 prosenttia [Puhemies: Kiitoksia!] — mutta täällä salissa on parempia asiantuntijoita tässä asiassa.

14.10 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos valtiovarainministeri Vanhaselle ja hallitukselle hyvästä esityksestä, jota täällä on jo kiiteltykin.

Meidän vaurautemme tähän mennessä on rakentunut hirveän paljon fossiilisen energian polton varaan, ja nyt pitää siirtyä polttoon perustumattomaan aikaan — se tapahtuu täällä, se tapahtuu maailmalla. Ja tämä on itse asiassa yksi merkittävä askel siihen suuntaan, se, että nimenomaan alennetaan sähkön verotusta ja parannetaan kilpailukykyä suhteessa erilaiseen kestävämpään polttoon — siitä siis iso kiitos. Veikkaan, että itse asiassa tämä tuo investointejakin siinä määrin, että se hintalappu, joka tästä tulee, joka periaatteessa on toki koplattu sen veronpalautuksen kanssa, pienenee.

Tässä tietysti sitten korostuu se, että me tarvitsemme paljon lisää puhdasta päästötöntä sähköä, ja tämä on tärkeä asia, jonka pitää sitten näkyä hallituksen ilmasto- ja energiastategiatyössä. — Kiitos.

14.11 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokonaisuudessaan esitys vie meitä osaltaan kohti hiilineutraalia hyvinvointivaltiota. Teollisuuden sähköveron merkittävä alennus EU:n minimitasolle on merkittävä kädenojennus suomalaiselle teollisuudelle, kuten täällä on todettu. Samalla se myös tukee teollisuuden sähköistymistä ja tukee siirtymää pois polttoteknologioista.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että budjettiriihessä linjattiin uusista toimenpiteistä, joilla siirrytään eteenpäin matkalla kohti turvevapaata energiantuotantoa. Samalla on kuitenkin tärkeää huomioida päätösten sosiaaliset vaikutukset, ja meidän on etsittävä ja löydettävä ne keinot, joilla voimme tukea turveyrittäjiä ja -työntekijöitä sekä turvetta käyttäviä energiayhtiöitä tulevina vuosina ja vuosikymmeninä, kun turpeen energiakäytöstä on välttämätöntä asteittain luopua.

14.12 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tämä on hyvä esimerkki siitä, miten voidaan sekä edistää yritysten kilpailukykyä että viedä meitä kohti meidän ilmastotavoitteitamme. Kun joskus sanotaan, että nämä ovat ristiriitaisia keskenään, niin on syytä huomata, että esimerkiksi tässä molemmat hyvät tavoitteet toteutuvat, ja se on

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

yksi syy siihen, että teollisuuskin on ollut tämän muutoksen takana ja varmasti kiittää hallitusta tästä.

Tällä on myöskin työllistävä vaikutus. Kun Ruotsi laski teollisuuden sähköveroa, muistaakseni tämän vuosituhannen alkupuolella, niin se antoi heille heti suuren kilpailuedun, kun isot konesalijätit rakensivat hankkeitaan. Sen kautta on syytä toivoa, että näitä investointeja tulisi nyt enenevässä määrin myöskin Suomeen, ja sen kautta tällä sähköveron laskulla voi olla hyvinkin iso työllistävä vaikutus ja investointeja kasvattava vaikutus.

14.13 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tähän esitykseen sisältyvä teollisuuden sähköveron alentaminen on kannatettava, se vahvistaa Suomen kilpailukykyä. Samalla on toki sitten huolehdittava, että sähköä meillä riittää kaikkiin tarpeisiin jatkossakin.

Lämmityspolttoaineiden kiristäminen osuu valitettavasti erityisesti lämmityskustannuksiin ja lisää monen suomalaisen asumiskustannuksia. Tästä 105 miljoonan euron veronkiristyksestä 69 miljoonaa kohdistuu kotien lämmitykseen. Suomessa on 150 000 öljylämmitteistä omakotitaloa, joista iso osa sijaitsee maaseudulla. Tässä nyt sitten haja-asutusalueiden asukkaat joutuvat ilmastopolitiikan maksumiehiksi, ja kyllähän tämä on vastoin puhetta ilmastotoimien sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta.

14.14 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useita vuosia on teollisuuden puolelta pyydetty veronalennusta, ja nyt se tässä tämän hallituksen toimesta on tulossa. Kiitoksia ministerille esittelystä!

Tämä turpeen kohta on tietenkin sillä tavalla, että on kyllä huomioitava nyt sitten turpeen tuottajia ja niitä, jotka käyttävät turvetta vielä polttolaitteissa, että se ei ole kohtuuton. Ja minusta tämä lattiamalli on erittäin hyvä lähtökohta siihen, mitenkä turvepuolta voidaan tukea eikä sillä tavalla nosteta aiheettomasti tätä kustannusta heille tässä tilanteessa.

14.15 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on, voi sanoa, monikärkiohjus. Ensinnäkin teollisuuden kustannuksia lasketaan pelkästään tällä ratkaisulla ensi vuodelle 200 miljoonaa, kaikki muut yhteensä laskettuna 300 miljoonaa. Tämä on oikea suhdannepoliittinen toimi. Samaan aikaan tämä on ympäristöteko: tämä sähköveron alennus lisää huomattavasti polttoon perustumattomien lämmitysmuotojen kannattavuutta — esimerkiksi lämmityksessä kaupungeissa, joissa pitää päästä poltosta ennen pitkää eroon.

Tässä on paljon käyty keskustelua tästä turpeesta. Viime syksynä kokoomus aika kovasti kritisoi hallitusta siitä, miksei turpeen verotuesta kokonaan päästy eroon. Nythän tässä esityksessä se pysyy ennallaan. Kun hallitukselta aina edellytetään [Puhemies koputtaa] johdonmukaisuutta, niin olisi ehkä hyvä kysyä kokoomukselta: kannatatteko tätä lattiahintamallia ja tätä nykyistä esitystä tämän osalta?

14.16 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lindtman puhui äsken monikärkiohjuksesta, mutta kyllä voidaan sanoa, että tämä ohjus osuu vanhuksiin. Edustaja Räsänen puhui juuri kotien lämmityksestä. Se tulee iskemään vanhuksiin todella kovaa. Kotitalousvähennystä laskettiin. Se tulee iskemään moneen vanhukseen, jotka ovat käyttäneet sitä siivoukseen. Nyt kuntien tilanne on, mikä on. Edessä on monissa

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

kunnissa kiinteistöveron nousu, mikä iskee vanhuksiin. Eli kyllä tämä monikärkiohjus on monelle vanhukselle erittäin huono asia.

14.17 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan tarkkaa mallia käsitykseni mukaan hallitus ei vielä tästä lattiahintamallista ole saanut aikaiseksi, mutta kaikki, mikä tukee sitä, että turpeen energiapoltoasta vähitellen luovutaan, on mielestäni ja kokoomuksen mielestä hyvä asia. Vuosi sitten toki tilanne oli siinä mielessä erilainen, että emme eläneet vielä keskellä koronapandemiaa, ja nyt moni yrittäjä on toki pulassa entistä pahemmin. Kuitenkin on tärkeää, että hallituksella on nyt suunnitelma turpeen energiapoltoasta luopumiseksi, sillä olen ymmärtänyt, että ilman sitä myös EU:sta on mahdoton saada tukea oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta. Ja kuten edustaja Lindtman hyvin tietää, kotikaupunkimme Vantaan energiayhtiö on erinomainen esimerkki siitä, että kun tehdään hyvin pitkäjänteisesti töitä fossiilittoman energiantuotannon ja sähköntuotannon eteen, niin siihen voidaan myös päästä jo 2020-luvulla. Siellä he suunnittelevat vuonna 26 olevansa fossiiliton energialaitos.

14.18 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Teollisuuden verokannan lasku on hyvä asia. Se lisää totta kai talouden intensiteettiä ja tuotannon mahdollisuuksia.

Mitä tulee turpeen veronkorotukseen, niin se on kyllä harkitsemattomimpia päätöksiä, mitä tässä talossa koskaan on tehty, koska sen kerrannaisvaikutukset tulevat olemaan kauheat. Olen ihan varma siitä, että nyt kun turpeen verokanta nousi ja se teki runkopuun polttamisesta erittäin kannattavaa — ensi talvena muuten palaa niin tukkipuuta kuin kuitupuuta lämpökattiloissa — niin sitä tuskin kukaan haluaa, vaikka hallitusohjelmassa muuta sanotaan. Olen siitä hyvin murheellinen, mutta se iso murhe tässä on se, että lähiaikoina on jo siirtynyt lämpöyhtiöitä ulkomaiseen omistukseen, eliikkä kun kotimainen energiaraaka-aine nollataan, niin siihen ulkomaiset sijoitusrahastot iskevät kiinni, ostavat voimalaitoksia pois, ja tämä tie on semmoinen tie — olemme sitä muka välttäneet, näitä luonnollisia monopoleja ei saisi muka myydä — ja semmoinen murhenäytelmä, jonka kokoa emme vielä tiedä, voin vain itse kuvitella.

Mitä tulee tähän rahastoon, JTF:ään, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoon, [Puhemies koputtaa] niin sen rahat on kulutettu jo kymmeneen kertaan. [Puhemies: Kiitoksia!] Joka sinne jotain laskee, tulee pettymään.

14.19 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella on maailmanlaajuisesti aivan poikkeukselliset tavoitteet olla hiilineutraali vuonna 35, ja tämä kokonaisuus on todella tärkeä tässä ilmastotyössä. Nyt käsiteltävänä oleva laki on yksi osa tätä kokonaisuutta, joka on hyvin hallittu ja monipuolinen. Kannattaa muistaa, että yhteensä jo liki puoli miljardia euroa on leikattu haitallisia tukia samaan aikaan, kun sähköveroa lasketaan ja niin edelleen.

Täällä on puhuttu paljon vanhuksista ja omakotitalojen omistajista — siitä, kuinka he kärsivät, kun öljylämmityksen hinta nousee. Kannattaa muistaa, että samaan aikaan hallitus tukee vahvasti myös öljylämmityksestä luopumista. Yli sata miljoonaa euroa ohjataan tähän käyttöön, ja siitä tulee olemaan iso tuki, kun tätä työtä viedään eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

14.20 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kotikaupunkimme Vantaa nostettiin tässä esimerkiksi, niin en malta olla muistelematta, kuinka vielä muutama vuosi sitten, kun esitin, että Vantaan Energia luopuu turpeesta, todettiin, että se on täysin mahdotonta, näin ei voida tehdä. Tästä on mustaa valkoisella. Kun Multala siellä pyörittelee päätä: näin nopeasti, kun poliittista tahtoa löytyy, pystytään myös tekemään hyviä tekoja, ja se on hieno asia.

Meille vasemmistossa on erittäin tärkeää varmistaa, että kaikissa päätöksissä huomioidaan myös niiden sosiaaliset vaikutukset. Samalla kun varmistetaan, että turpeen energiakäyttö puolittuu, on tuettava turvealueiden yrittäjiä ja työntekijöitä. Tähän kannattaisi käyttää EU-rahaa, kuten myös edustaja Multala sanoi. Me olemme sitoutuneet etsimään myös muilla sektoreilla välttämättömät toimet, jotta voidaan saavuttaa nämä hallituksen ilmastotavoitteet. Mutta tärkeää on myös jatkovalmistelu. Meille tulee energiaverotuksen tiekartta, [Puhemies: Kiitoksia!] uudistamisen toinen vaihe, joka... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen ministeri Vanhanen.

14.22 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nousi esiin se, mitä nämä energiaveropäätökset vaikuttavat pienituloisiin perheisiin, varsinkin asumisen kustannusten puolella. On totta, että ne vaikuttavat. Mutta ne vaikuttavat myös siihen tulevaisuuteen, mikä meillä kaikilla on. Ja jotta suhteuttaisimme näitä lukuja, on syytä huomata se, että ensi vuonna esimerkiksi lämmityskustannukset nousevat noin kuusi euroa kuukaudessa öljylämmitteisissä taloissa ja kaukolämmitteisissä taloissa noin neljä euroa kuukaudessa ja kerrostaloasumisessa puolitoista euroa. Eli kyse on kyllä korotuksista mutta suhteellisen pienistä.

En itse mielelläni muistele vanhoja, mutta jos me menemme edellisen eduskuntakauden päätöksiin, niin silloin vaikkapa eläkeindeksien jäädyttäminen ja silloin tehdyt korotukset olivat merkitykseltänsä paljon suurempia kuin tämä kokonaisuus tässä, mutta siitä huolimatta, kun tulevaisuudessa tehdään näitä päätöksiä, meidän on mietittävä pienienkin summien kohdalla sitä, miten ne kertautuvat ja miten niitä [Puhemies koputtaa] mahdollisesti kompensoidaan pienituloisimmille.

14.23 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Joskus on hyväksyttävä pieni paha, jotta voi sitten ottaa loikkia eteenpäin nopeasti myöhemmin. Siinä, mihin edustaja Saramo, joka taisi lähteä — siellä istuikin vielä — tässä viittasi, kyse oli siitä, kun lähdettiin korvaamaan meidän kivihiililaitosta ja rakennettiin vanhan laitoksen sisään biovoimala, jossa käytetään tällä hetkellä noin 10 prosenttia turvetta. Polttotulokset ovat kuitenkin olleet nyt niin hyvät, että Vantaan kaupunginkin asettamat kovat tavoitteet ovat kirittäneet energiayhtiötä siihen, että turpeesta voidaan luopua nopeammin, ja sitä emme tietenkään vastusta, päinvastoin. Olemme erittäin tyytyväisiä tästä asiasta, niin me kokoomuksessa kuin varmaan kaikki vantaalaiset, jotka ovat olleet yhdessä tätä tavoitetta asettamassa. Siinä aloitteessa oli silloin kyse siitä, että tätä korvaavaa investointia ei olisi silloin voitu lainkaan tehdä, tai ainakin se olisi merkittävästi viivästynyt ja kivihielestä luopuminen olisi hädästä.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

14.24 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Todellakin edustaja Saramo tuossa äsken sanoi, että kun tehdään tällaisia päätöksiä, niin niillä voidaan vaikuttaa. Näillä päätöksillä todellakin on vaikutettu. Nyt lyödään tukkipuuta, hyvää puuta, polttoon sen takia, kun turvetta ei sinne voi laittaa. Tämähän on varmaan sitten ollut teidän tavoitteenne, vaikka en kyllä uskoisi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Vanhanen, 3 minuuttia.

14.24 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen:** Arvoisa puhemies! Tämän oikeudenmukaisen siirtymän rahaston osalta hallitus sopi tässä samassa yhteydessä, että hallitus käyttää osan oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta turvetta korvaavien investointien tukemiseen. Lisäksi samasta rahastosta tuetaan taloudellisesti elinkeinonsa menettävien turveyrittäjien ja -työntekijöiden sopeutumista ja laajasti kohdealueiden elinkeinotoiminnan monipuolistumista. Tämän tarkempaa suunnitelmaa ei vielä ole tästä eikä siitä, kuinka suuri osa JTF:stä tähän tarkoitukseen käytetään, mutta on selvää, että koko unionin elvytyspaketin eräs tavoite on se, että samalla hillitään ilmastomuutosta ja kivihiihtialueilla, turvealueilla pyritään haittoja vähentämään ja vastaavasti kohdistamaan rahoitusta siihen, että näillä alueilla kuitenkin pärjätään ja löytyy korvaavia keinoja.

Edustaja Räsänen viittasi tähän, että omakotitalojen polttoöljylasku kasvaa. Niin kasvaa: vero nousee noin kymmenesosalla, mutta koko polttoöljyn hintahan ei muodostu verosta, eli aivan kuten edustaja Filatov totesi, luonnollisesti se loppulaskun nousu on huomattavasti vaatimattomampi. Mutta omakotitalojen polttoöljyn käytön osalta hallitus kyllä... Omasta budjetistamme — ja sen uskallan sanoa, että myös tästä elvytyspaketista — tullaan käyttämään öljykattiloiden korvaamiseen. Ja lopputulos parhaimmillaan on se, että kuukausittainen lämmityslasku alenee, ja voi sanoa, että huoli lämmitysjärjestelmän toimivuudesta ja huolloista pienenee huomattavasti. Lisäksi muutos on sen suuntainen, mihin kaikki pyrkivätkin: että haittoja vähennetään.

Lopuksi edustaja Järviselle näistä tuista, kun on käytetty termiä ”haitalliset tuet”. Sähkökäyttöön liittyen ehkä ”haitallinen” ei sovi, mutta kun katsotaan verotukia näin kokonaisuudessa, niin on hyvä tiedostaa se, että teollisuuden sähköveron näin roima alennushan tarkoittaa verotukien lisäämistä samalla. Eli oikeastaan vetoaisin siihen, että vähitellen tämän verotuki-käsitteen käyttöä ruvettaisiin vähentämään, koska sehän on laskennallinen: siinä verrataan tiettyyn normiverotaseen, ja se on täysin, voi sanoa, poliittinen ratkaisu, mikä se normiverotaso on. Joten pidän tätä verotuki-käsitettä jossain määrin epä-älyllisenä, tai aika tavallakin epä-älyllisenä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten siirrytään puhujalistaan.

14.27 **Mats Löfström r:** Arvoisa herra puhemies! Lämmitys-, voimalaitos- tai työkonenäyttöön tarkoitettujen polttoaineiden eli kevyen ja raskaan polttoöljyn, biopolttoöljyn, nestekaasun, kivihiihtien ja maakaasun veroa korotettaisiin kohdistamalla korotus energiasäilytöveroön. Sähköveroluokan II veroa alennettaisiin 0,69 sentistä EU:n vähimmäisverotasolle 0,05 senttiin kilowattitunnilta vuoden 2021 alusta. Sähköveroluokan II alentamisesta ja energiantensiivisten yritysten veronpalautuksen poistamisesta hyötyisivät sähkövero-

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

luokkaan II kuuluvat teollisuuteen rinnastetut yritykset, jotka eivät ole yltäneet energiain-tensiivisten yritysten veronpalautuksen piiriin, sekä yritykset, joille energiaveron palautus on ollut pieni tai se on kohdistunut voimakkaasti sähköön.

Ärade talman! Skatten på bränslen för uppvärmning av kraftverk och arbetsmaskiner, det vill säga lätt och tung brännolja, biobränsle, flytande gas, stenköl och naturgas höjs genom en höjning av energiinnehållsskatten. Det här skapar incitament för övergången till mer miljövänliga energiformer, vilket är viktigt för att vi ska kunna uppnå våra klimatmål. Skatten enligt skatteklass II för elström sänks från 0,69 cent till EU:s miniminivå på 0,05 cent per kilowattimme i början av 2021. Det bidrar till att fortsätta elektrifiera industrin, något som också är viktigt för att vi ska uppnå våra klimatmål. Dessutom gynnar sänkningen av skatteklass II för elström och slopandet av skatteåterbäringen till energiintensiva företag i skatteklass II för elström företag som kan jämföras med industriföretag, men som inte nått upp till gränsen för skatteåterbäring till energiintensiva företag, och företag till vilka återbäringen av energiskatt har varit liten eller i hög grad hänfört sig till el.

Ärade talman! Det här gynnar flera industriföretag, också på Åland, som exporterar en stor del av produkterna. Ett exempel är ett företag som producerar chips och snacks. För några år sedan hotades fabriken av en nedläggning och att den skulle ha flyttats till Lettland, vilket hade äventyrat 250 åländska och finländska arbetsplatser. Fabriken räddades och går nu från klarhet till klarhet, men genom den här typens sänkning av skatten för elström höjs konkurrenskraften jämfört med utländska fabriker. Det här är ett av många konkreta exempel som visar hur detta också kommer att slå vakt om finländska arbetsplatser och också stödja etableringen av serverhallar i Finland, vilket kan skapa nya arbetsplatser och investeringar, alltså en riktig win-win-lösning.

14.30 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Koponen äsken esittikin, miten hyvin Lindtmanin monikärkiohjus osuu, niin se tosiaankin osuu maatalousyrittäjiin, koneyrittäjiin ja syrjäseuduilla asuviin vanhuksiin, joiden polttoöljyllä lämpiävät talot eivät kelpaa oikeasti edes näitten remonttien lainojen vakuudeksi. Monikaan ei pysty todellakaan tekemään sitä remonttia sen takia, koska he eivät saa siihen rahoitusta millään, koska se talon arvo on käytännössä katsoen rahoituslaitosten mukaan nolla. Tee siinä sitten remontteja. Väkinen tulee mieleen, halutaanko tässä nyt vain sitten kerätä roposet vanhuksilta pois ennen kuin noutaja tulee, vai mitä siinä haetaan, koska todellisuudessa... Kun äsken puhuttiin, kuinka vähän se mukamas vaikuttaisi, niin mitäs sillä on oikeasti sitten mitään merkitystään, loppuuko se lämmitysmuoto. Ei lopu, koska sehän on sanomatta selvää, että se loppuu vain siinä kohtaa, kun se veronkorotus olisi niin raju, että se suuntaisi väkisin ihmisen tekemään ne muutokset. Mutta jos ei ihmisillä ole varaa tehdä niitä muutoksia, niin eivät he niitä tule tekemään, etenkin silloin kun se summa on pieni. Sehän tarkoittaa vain sitä, että ne rahat otetaan. En nyt muista, kuka edustaja siitä sanoi, mutta oliko kuitenkin puhetta 65 miljoonasta, vai mitä laskettiin näistä tulevan. Se rahahan vain yksinkertaisesti otetaan siltä porukalta pois, mutta mikään ei kuitenkaan tule muuttumaan siinä asiassa.

14.32 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Tällä veronalennuksellahan tähdätään tietenkin siihen, että saataisiin enemmän energiaintensiivisiä yrityksiä investoimaan Suomeen, ja tämä on hyvä lähtökohta tässä tilanteessa. Sähköveroluokan II veroa ja energiave-

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

rojen palautusta koskevat muutokset koskisivat teollisuuden lisäksi kaivostoimintaa ja ammattimaisia kasvihuoneita. Myös muussa maataloudessa käytettävän sähkön veroa alennettaisiin, mutta tämä toteutettaisiin kuten nykyisin palauttamalla veroa vuosittain maatalouden veroluokkien I ja II välistä erotusta vastaava määrä.

Sähköveroluokan II veronalennus koskisi myös kokonaisteholtaan yli 5 megawatin konesalissa kulutettavaa sähköä eliikkä erittäin intensiivisiä, energiaa tarvitsevia laitteita. Näitä konesalejahan on tullut, meilläkin on tällä hetkellä Kajaanissa Euroopan suurimpia tietokoneita, joka käyttää energiaa merkittävästi. Näitä investointeja tietenkin pyritään Suomeen mahdollisuuksien mukaan saamaan, ja tässä on yksi erittäin hyvä esitys siihen. — Kiitos.

14.33 Heikki Vestman kok: arvoisa puhemies! Haluan kiittää hallitusta siitä, että sähköveroluokka II lasketaan vihdoin EU:n minimiin. Kyseessä on tärkeä kädenojennus suomalaiselle teollisuudelle, se parantaa kilpailukykyä, kuten tässä keskustelussa on käynyt ilmi, ja lisäksi mahdollistaa siirtymän kohti entistä puhtaampaa teollisuutta sähköistymisen kautta.

On todella tärkeää, että sähköveroluokkaan II siirretään myös kaukolämpöverkkoon lämpöä tuottavat lämpöpumput ja konesalit. Tämä mahdollistaa sen, että aiempaa puhtaampaa kaukolämpöä pystytään Suomessa kilpailukykyisemmin tuottamaan. Kaukolämmön päästöthän ovat Suomessa tällainen matalalla roikkuva hedelmä, ne vertautuvat mitaluokaltaan yksityisautoilun päästöihin, ja jos näistä kaukolämmön tuotannon päästöistä päästään eroon kustannustehokkaasti ja järkevällä tavalla, niin kysymys on sellaisista päästövähennyksistä, jotka eivät vaadi suomalaisilta elintapamuutoksia ja oman elämän radikaaleja muutoksia. Tässä kuitenkin oleellista on se, että on todella sellaista tehokasta, kustannustehokasta, markkinoilla olevaa teknologiaa, jolla kaukolämmön tuotannon päästöjä pystytään leikkaamaan.

Haluan nostaa tässä esille pienydinvoiman, jonka kehitystyö on Suomessakin onneksi vihdoin alkanut, maailmallahan on syntymässä jo kaupallisia teknologioita tältä osin. Yhdysvalloissa on annettu koko liittovaltion tasoinen tyyppihyväksyntä ensimmäiselle tällaiselle pienreaktorille. Toivottavasti Suomessakin tämä työ edistyy ja tälle VTT:n johtamalle hankkeelle hallitus myöskin löytää rahoituksen, ja tässä hallitukseen vahvasti vetoan.

Lisäksi ydinenergiasääntely täytyy päivittää sellaiseksi, ettei pienydinvoiman kehitys pysähdy regulaation vuoksi. Nykyiselläänhan on niin, että näiden suurten ydinvoimaloiden regulaatiota sovellettaisiin myös näihin pieniin ydinvoimaloihin — mukaan lukien eduskunnan periaatepäätös. Eli nykyisellään myös jokainen tällainen pieni SMR-reaktori, joka kaukolämpöverkkoon pystyisi kaukolämpöä tuottamaan, täytyisi täällä eduskunnan poliittisella päätöksellä siunata. Toivottavasti tältä osin hallituksen työ etenee ja ydinenergi laki ja edelleen alempiasteinen sääntely saadaan sellaiseksi, ettei se toimi kaupallisten teknologioiden esteenä.

14.36 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Yhdyn tässä edustaja Vestmanin hyviin näkemyksiin ydinenergian osalta — ne toki menevät ehkä enemmän tuonne työ- ja elinkeinoministeriön tontille. Sieltähän tuli kesän lopulla aiheesta hyvä raportti, joka antaa eväitä lainsäädännön uudistamiseen, ja toivottavasti siinä myös nopeasti ja ripeästi edetään.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

Jatkan hieman tuosta debatissa esiin nousseesta asiasta. Valitettavasti edustaja Hoskonen poistui, mutta hänen huolensa puun poltosta ja lämpöyhtiöiden omistajuuden valumisesta ulkomaille on ihan perusteltu. Se on keskeisen tärkeää myös hoitaa, jotta se turpeen poltto ei korvaudu puulla, koska sitä puuta ei yksinkertaisesti riitä, ja siihen nähdenhän nimenomaan sähköistäminen ja polttoon perustumattomiin ratkaisuihin sysääminen on se oikea ratkaisu. Ja mitä tulee näihin kaukolämpöyhtiöihin, niin olisi tärkeää auttaa näitä pieniäkin energiayhtiöitä skaalaamaan hyviä ratkaisuja esimerkiksi erilaisten tämmöisten kehityspoolien tai vastaavien kautta. Että jos me jossain kehitämme, jossain paikassa pilotoimme jonkun hyvän ratkaisun, on se sitten pieni ydinvoimala tai keskisyvä reikä maahan tai vastaavaan, niin se olisi mahdollisimman nopeasti sitten muillakin käytössä.

Ja toisena huolena, mikä täällä on tullut esiin, ovat sitten nämä tavallaan sosiaaliset vaikutukset tämmöisyykselle veronkorotukselle. On myöskin hyvin tärkeää seurata tätä ja katsoa, tarvitseeko vielä jotain lisäinstrumentteja sen suhteen, että autetaan ihmisiä tekemään näitä investointeja. Kysehan on siis, aivan oikein, investoinneista, eli itse asiassa usein se puhtaampi ratkaisu on pidemmän päälle myös edullisempi. Ja varsinkin jos me laskeamme minkäänlaisia ulkoistusvaikutuksia, mitä erilaisilla hiili-intensiivisillä energiamuodoilla on, niin kokonaisuudessaan meidän yhteiskunnan, kaikkien, etu on se, että esimerkiksi sitä öljyä korvataan. Tässä on myös se, että se on pitkälti tuontitavaraa.

Vanhana vantaalaisena pitää hieman kommentoida tätä edustaja Multalan ja Saramon esiintuomaa. Ihan fossiilitonta ei taida tulla Vantaankaan lämmöstä, koska käsittääkseni jätteenpoltto on hyvin merkittävässä osassa siellä, ja siellä taas palaa itse asiassa aika paljon muovia. Lisäksi siellä toinen iso komponentti hiilestä poistumisesta ja turpeesta poistumisesta on iso biolaitos, bioinvestointi. Ja en sano, että se on väärin, Vantaa voi tehdä näin, mutta on hirveän tärkeää ymmärtää, että nämä ratkaisut eivät ole skaalautuvia. Me emme voi kopioida niitä kaikkialle muualle. Sitä puuta ei yksinkertaisesti riitä, eikä riitä jätettä, koska sitä me haluamme tehdä vähemmän. Eli me tarvitsemme oikeasti uusia ratkaisuja. Tässä nostaisin esiin Helsingin kaupungin Helsinki Energy Challenge, johon ilmoittautui 252 joukkuetta erilaisilla ideoilla siitä, miten Helsingin kaupunki [Puhemies: Kiitoksia! Aika!] lämmitetään puuta polttamatta. Suosittelen... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

14.39 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen lupaamat ja jo käytössäkin olevat tukitoimet öljylämmityksestä luopumiseksi ovat hyviä ja ovat kannatettavia, mutta kun suuri osa öljylämmitystalojen omistajista on iäkkäitä ihmisiä, niin voidaan kysyä, jaksavatko he kaikki lähteä siihen prosessiin, että lähtevät näihin muutostöihin.

Edustaja Hoskonen käytti jämäkän puheenvuoron, ympäristövaliokunnan puheenjohtajana myös, turpeen verotuksen kiristämisestä, ja toivon, että valtiovarainministeri Vanhanen kommentoisi näitä edustaja Hoskonen esiin nostamia huolia. Turpeenkäytön nopea alasajo kyllä käytännössä uhkaa johtaa siihen, että lämmöntuotannossa käytetään jatkossa entistä enemmän kivihiihtä ja öljyä, mikä sotii sitten niitä tavoitteita vastaan, joita tässä on kauniisti esitetty. Myös puun poltto energiantuotannossa tulee lisääntymään, mikä on ympäristönäkökulmasta entistä huonompi asia. Toivonkin, että nämä huolet otettaisiin myös valiokuntakäsittelyssä vakavasti.

14.41 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Aina kun mennään muuttamaan minkä tahansa verotusta, nyt tässä tapauksessa polttoaineen, niin sillähän on tietenkin vaikutuksia

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

monella tavalla, ja tälläkin esityksellä on sosiaalisia vaikutuksia, ihan niin kuin edustaja Laakso ja edustaja Saramo nostivat esille. Sen takia on hyvä, että ihmisiä myöskin tuetaan tässä muutoksessa.

Ennen kaikkea tällä on iso vaikutus meidän yrityksiimme. Tämä koskee noin 10 000:ta teollista yritystä, noin 30 000:ta maatalousyriytystä. Se on heille iso helpotus varsin haastavassa tilanteessa.

Tästä isommasta muutoksesta: Kun tehtiin päätös viime kaudella siitä, että kivihielestä luovutaan, niin eihän se ollut helppoa, sitä vastustettiin kovasti, pidettiin jopa mahdottomana tällä aikataululla. Tietenkin vähän samaa keskustelua käydään nyt turpeen ympärillä, sekin koetaan vaikeaksi, ja puhutaan huoltovarmuudesta ja omavaraisuudesta. Molemmissa näissä tapauksissa pitää muistaa, millä nämä polttoaineet korvataan. Kun kaukolämpöverkosta tehdään hiilivapaa, ne korvaavat toimet perustuvat pitkälti sähköön. On kyse lämpöpumpuista, voi olla kyse vastuksista — voi olla kyse pienydinvoimaloista, ihan niin kuin edustaja Vestman tuossa sanoi, pidemmällä tulevaisuudessa. Nämä ovat myöskin huoltovarmoja energianlähteitä, etenkin lämpöpumput ja vastukset pyörivät hyvinkin suomalaisella energialla. Eli siitä näkökulmasta en näe turpeen alasajossa myöskään huoltovarmuusnäkökulmaa, joskin tietenkin on kyse teollisista investoinneista, joidenka ikä varmaankin saattaa nyt olla hieman pidempi kuin mitä olisi tarpeen.

No miten tätä muutosta sitten saadaan eteenpäin? Nyt puututaan verotaseen. Hallitusohjelman mukaisesti pitäisi siirtää teollisen mittaluokan lämpöpumput tähän samaan alempaan veroluokkaan. Olisi myöskin syytä lisätä siihen samaan joukkoon sähkövastukset. Kun meillä on päästötöntä energiaa, vaikka tuulivoimaa, jossa muuttuva kustannus on nol-la, niin sen takia ei pitäisi karsastaa ehkä minkäänlaisia sähköön kytkettäviä lämmityslähteitä. Tiedän toki, että tämä ei ole valtiovarainministeriön alaa, mutta jos ministeri Lintilä olisi tässä, niin kysyisin häneltä, voitaisiinko pumppujen lisäksi myöskin sähkövastukset liittää tähän joukkoon, jotta saataisiin helpotettua tätä siirtymistä.

14.44 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Tämä työhän jatkuu vielä sillä tavalla, että esimerkiksi lämpöpumput eivät energiaverodirektiiviin kuulu, tai se ei tunnista niitä, ja me tavoittelemme kuitenkin vuoden päähän syksyyn esityksiä siitä, että voisimme myös lämpöpumppujen ja konesalien sähköveron alentamisesta tehdä päätöksen.

Turpeen alasajo: Jo ennen tätä päätöstä alan oma arviohan on ollut se, että pitkälti päästöoikeuden hinta ohjaa tätä turpeen käytön vähentymistä, ja alalla on ajateltu, että turpeen energiakäyttö puolittuu jo selvästi ennen 30-lukua. Minä luulen, että korvaavia energialähteitä joudutaan hakemaan kyllä laajalla skaalalla. Siellä, missä on mahdollisuus käyttää syväkaivojen lämpöä tai lähellä olevien teollisuuslaitosten hukkalämpöä, erilaisia lämpöpumppuratkaisuja, näitä tullaan käyttämään. Mutta on myös realismia se, että osassa maata, varsinkin pienempien laitosten osalta, erilaisen biomassan käyttö, energiapuu tulevat varmasti olemaan osa tätä ratkaisua. Kyllä meillä sinällään energiapuuta pystytään käyttämään nykyistä enemmän, eikä välttämättä metsien hyvän hoidon kannalta ole haitaksi se, että energiapuullakin on tervettä kysyntää olemassa.

Mutta kaukolämmön tulevaisuus on osa tätä suomalaista energiapolitiikkaa — ja kivihiilen poistuminen, turpeen poistuminen. En usko, että myöskään öljyä tullaan kaukolämmön tuotannossa käyttämään vastaisuudessa. Nämä edellyttävät laajalla skaalalla vaihto-

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

ehtojen hakemista, ja onneksi näitä vaihtoehtoja on paljon. Ne vaativat oman siirtymäajan, jonka kuluessa tämä siirtymä on myös taloudellisesti järkevää tehdä.

Omakotitalojen kohdalla tuottajat siellä varmasti on... Minusta edustaja Laakso tai joku totesi aivan oikein, että osan näistä taloista arvo on niin alhainen, että niille on vaikea saada enää luototusta eikä omistajalle ole oikein järkevää investoida niihin. Mutta toisaalta hallituksessa on ajateltu myös niin, että myös näiden alenevien omakotitalojen hintojen auttamiseksi sillä, että niissä lämmitysjärjestelmät uudistetaan, saattaa olla vaikutusta myös tämän asuntokannan arvon kehitykseen. Ja toivottavasti meiltä löytyisi yrityksiä, jotka ottaisivat toimintatavakseen sen, että ne myyvät lämpöä myös omakotitaloille, ottavat vastuulleen sen koko investoinnin ja sen rahoituksen ja perivät sitten asiakkailta vain kuukausittaisen lämpölaskun, joka olisi alempi kuin se aikaisempi öljylasku.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Keskustelua ja asian käsittelyä jatketaan tämän päivän toisessa täysistunnossa.

Asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 170/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asiassa käydään ministerin esittelypuheenvuoron jälkeen debatti. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, keskustelu ja asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tänään pidettävässä toisessa täysistunnossa. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräjän päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan asiakohtaan.

Keskustelu

14.48 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos äskeisessä esityksessä oli kyse kokonaisuudesta, jolla oli selviä laajempia yhteiskunnallisia tavoitteita kohti hiilivapaampaa yhteiskuntaa, niin tässä esityksessä on kyse puhtaasta rahan jakamisesta. Valtio luopuu verotuloista Veikkauksen edunsaajien, satojen ja satojen yritysten, hyväksi. Tämä koskee siis veikkausvoittovarojen pienenemisestä johtuvaa kompensaaion tarvetta. Veikkaus Oy:n tuotto on muun muassa automaattien vähentämisen, pakollisen tunnistautumisen ja ulkomailta tapahtuvasta pelitarjonnasta johtuvan kilpailun kiristymisen vuoksi jäämässä aiempaa merkittävästi pienemmäksi. Aleneva tuloskehitys heijastuu suoraan tuotoista riippuvien edunsaajatahojen toimintaedellytyksiin, jotka ovat monilla aloilla muutoinkin heikentyneet koronaepidemian vuoksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaisverolakia väliaikaisesti siten, että yksinoikeudella toimeenpantaviin arpajaisiin sovellettava verokanta alennettaisiin 12 prosentista

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

5,5 prosenttiin. Toimenpiteellä rahoitettaisiin 80 miljoonan euron osuus yhteensä 347 miljoonan euron kompensatiosta, jolla Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuottojen edunsaajille turvattaisiin vuotta 2019 vastaava rahoitustaso vuonna 2021. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tammikuun alussa ja olevan voimassa vuoden 2021 loppuun asti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan omalta varsinaiselta paikaltaan V-painiketta.

14.50 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jälleen kerran kiitos hallitukselle. Koronaepidemia on kohdellut järjestöjä nyt hyvinkin rankalla kädellä, ja täytyy todeta, että valtio on nyt osaltaan tullut pelastamaan järjestöjen tilannetta. Rahoitus rahapelitoiminnan tuottojen laskun myötä on aiheuttanut epävarmuutta kentällä, ja varmaan meihin kaikkiin on otettu yhteyttä. Siihen valtavaan huoleen, joka järjestöjen keskuudessa kentällä on, on nyt reagoitu. Tästä syystä olen erittäin tyytyväinen tähän esitykseen, mutta kuten täällä on todettu, tämä ei voi olla pysyvä ratkaisu, elikkä tätä kompensatiota ei tällä tavalla voida tulla toteuttamaan jatkossa. Kysyisin nyt valtiovarainministeriltä: oletteko te keskustelleet siitä tai pohtineet linjausta, miten tulevaisuudessa järjestöjen rahoitus tullaan toteuttamaan?

14.51 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kolmas sektori on perinteisesti tarkoittanut vapaaehtoistoimintaa, sellaista toimintaa, jota rahoitetaan jäsenmaksuilla ja lahjoituksilla. Nyt näyttäisi siltä, että kolmas sektori työnnetään osaksi julkista sektoria, jota se toki on ollut myöskin tämän STEA-rahoituksen myötä. Siellä on paljon hyviä järjestöjä, mutta kyllä tässä rahoituksessa on paljon sellaista, mikä ei nähdäkseni välttämättä kuulu julkiseen rahoitukseen. Minä itse ajattelisin, että tässä olisi varmaan syytä tehdä jonkunnäköinen selvitys siitä, mihin tätä rahaa menee, sekä sen vaikuttavuudesta. Otaksuisin, että veronmaksajat eivät jatkossa kyllä halunne maksaa korkeampia veroja suojatyöpaikoista, niiden ylläpidosta, puhumattakaan sitten sellaisesta hankehumpasta, joka ei ole yleishyödyllistä, saati lakisääteistä. Ja jos nämä järjestöt [Puhemies koputtaa] tekevät joitakin lakisääteisiä tehtäviä, [Puhemies: Aika!] silloin niiden pitäisi olla kyllä budjetissa eikä pitäisi kiertää näin.

14.52 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa. Tässähän kyse on siitä, että kun nyt koronan myötä veikkausvoittovarot ja sitä myöten niillä rahoitettavat toiminnot ovat hankaluuksissa, kun tuotot ovat laskeneet, niin millä tavalla pystytään turvaamaan paitsi näiden järjestöjen rahoitus, josta tässä edellisessä puheenvuorossa esitettiin ihan aiheellisia kysymyksiä — edustaja Kiljunen kertoi järjestöjen merkittävästä työstä — myös liikunnan ja urheilun rahoitus. Tämä tulee, 150 miljoonaa, käytännössä lähes kokonaisuudessaan veikkausvoittovaroista, ja joukossa on myös lakisääteisiä tehtäviä, toki niitä hyvin löyhästi säädellään. Esimerkiksi kuntien valtionosuudet liikunnan edistämiseen ja liikuntapaikkarakentamisen valtionavustukset ovat edelleen veikkausvoittovaroista rahoitettavia toimintoja. Eivätkö nämä erät nyt vähintään olisi niitä, jotka tulisi siirtää normaalin budjettirahoituksen puolelle?

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

14.53 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, tämän kannatettavan arpajaisverolain muutosesityksen taustalla on todella Veikkauksen aleneva tulokehitys. Haluan tietysti osoittaa suuren kiitokseni siitä, että hallitus kompensoi menetykset, minkä osana tämä esitys siis toimii.

Kyllä, liikunta-, kulttuuri-, tiede-, taide-, nuoriso- ja sote-järjestöt tekevät elintärkeää työtä suomalaisessa yhteiskunnassa, ja koska Veikkaus kytkeytyy varsin voimakkaasti suomalaiseen hyvinvointijärjestelmään hyvinkin monin tahoin aivan keskeisellä tavalla, kysyisinkin, miten parhaalla mahdollisella tavalla turvattaisiin suomalaisen kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen toiminta. Onko tarkoitus, että esimerkiksi Veikkauksen monopoliasemaa vahvistetaan, vai onko [Puhemies koputtaa] tarkoitus käydä valtion budjettirahoituksen kautta?

14.54 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On yhteinen tahtotila siitä, että järjestöjen avustus saataisiin pitkällä jäniteellä budjettivaroihin. Kun puhutaan kuitenkin miljardista eurosta, on selvää, että se vaatii kyllä työtä ja monenlaisia mutkia ja käännöksiä, ennen kuin siinä onnistutaan.

Kun Veikkauksen voittovarot tänä vuonna ovat vähentyneet sekä koronan mutta myöskin rahapelihaittojen torjumiseksi tehtyjen pelikoneiden vähennyksien ja myös ulospelaimisen kasvun myötä, tämä lakiesitys verokannan alentamisesta 5,5:een ensi vuodelle tulee tarpeeseen, mutta kun me katsomme tästä tulevaisuuteen, tämä ei auta järjestöjä ja niiden rahoitusta pitemmällä tähtäimellä, ja siksi olisi tärkeää nyt saada nopeasti toimeen hallitusohjelman kirjaus siitä, millä pystymme turvaamaan Veikkaus Oy:n kanavointikykyisen yksinoikeuden tulevaisuudessa, jotta myös järjestöjen rahoitus turvataan.

14.55 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni verokantaa voitaisiin alentaa pysyvästikin. On aivan erinomaista, että tämä hallitus on vihdoinkin pelihaittoihin tarttunut kunnolla, ja siihen aikaan, kun erityisesti sieltä RAY:n puolelta näiden kolikkopelien, kauppojen kassojen lähellä olevien automaattien, tulot vain nousivat vuodesta toiseen, ei edes pidä pyrkiä takaisin, vaan tulevaisuudessakin pelituotot tulevat olemaan nykyistä pienempiä. Se on hyvä asia mielestäni. Tätä rahoitusta pitää siirtää budjettirahoitteiseksi pidemmän päälle.

Oikeastaan etenkin koronakriisin aikana tämä sosiaali- ja terveysalojen järjestöjen, nuorisojärjestöjen työ on korvaamatonta, kun mietitään, kuinka paljon ihmiset ovat tarvinneet erilaista apua, erilaista vertaistukea ja erilaisiin auttaviin puhelimiin on oltu yhteydessä, [Puhemies koputtaa] ja jos se järjestettäisiin julkisena toimintana, niin kuin [Puhemies: Aika!] perussuomalaiset tuntuivat haluavan, niin se maksaisi kyllä aivan valtavan paljon.

14.56 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arpajaislainsäädäntö kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain nojalla Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan, arpajaistoiminnan verotus kuitenkin valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Ahvenanmaan Pafin voittovarot käytetään yleishyödylliseen toimintaan Ahvenanmaalla. Vuonna 2019 arpajaisveron nettokertymästä, 221 miljoonasta eurosta, Veikkaus Oy:n osuus oli 93,4 prosenttia ja Pafin osuus 5,6 prosenttia. Pafin maksama arpajaisvero aleni runsaalla 6,5 miljoonalla eurolla, jos sen maksettavaksi veroksi ilman muutosta oletetaan vuotta 2019 vastaavasti 12,4 miljoonaa euroa. Pafin maksaman arpajaisveron alentuessa alentuisi

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

myös Ahvenanmaan maakunnalle [Puhemies koputtaa] valtion varoista palautettava määrä vuoden 2021 osalta, [Puhemies: Kiitoksia!] noin 5,6 miljoonaa euroa.

14.57 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on määräaikainen, eli sen on tarkoitus olla voimassa vain ensi vuoden ajan. Vaikka nyt sitten koronaepidemiasta pääsisimme tulevan vuoden aikana kokonaan eroon, niin on huomattava, että nämä monet muut Veikkauksen tuottoa vähentävät tekijät kuitenkin jäävät. Itse asiassa tässä hallituksen esityksessäkin Veikkauksen tuottoa rokottaviksi tekijöiksi luetaan vain näitä rahapelihaittoja torjuvia toimenpiteitä sekä tietysti tätä kilpailun kiristymistä, ja ajattelen, että jotta tärkeiden yhdistysten ja järjestöjen toiminta kyetään turvaamaan, niin tämä budjettirahoitus tulisi [Puhemies: Kiitoksia!] kyllä hyvin vakavasti ottaa.

14.59 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus ilmoitti jo hyvissä ajoin keväällä, että se aikoo kokonaan kompensoida koronan myötä pelaamatta jääneet rahat Veikkauksen hyödynsaajille — summa on melkein kolme- ja puolisataa miljoonaa. Siis esimerkiksi kun pienituloiset erityisesti sosioekonomisesti heikoimmilla asuinalueilla vapautuivat koronan takia, niin etteivät he voineet marketeissa hakata rahojaan kolikkokoneisiin, Veikkauksen hyötyjiin tämän ei anneta vaikuttaa. Kuten täällä on jo moneen otteeseen sanottu, Veikkauksen rahoista kustannetaan paljon hyödyllistä toimintaa, mutta yhtä selvää on, että mukana on kovemman luokan tukilinkoja, jotka eivät tarvitsisi mitään. Rahareittejä näiden peleihin addiktoituneiden pienituloisten ja yhteiskuntamme kannalta turhanpäiväisten järjestöjen välillä pitäisi juuri nyt tarkastella, kun tilanne on tämä, eikä ylläpitää kuplaa yhtään enempää. Juuri epidemia olisi hyvä hetki puuttua asiaan [Puhemies: Kiitoksia!] niin pelaamisen kuin häviörahoista kustannettavien toimijoiden... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.00 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tekee mieleni heti kysyä, mitkä ovat niitä turhanpäiväisiä yhdistyksiä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Mutta otan nyt kantaa kumminkin tähän arpajaislakiesitykseen, ja kysymys tietenkin on siitä, miten turvataan tulevaisuudessa järjestöjen toiminta. Tässä nyt on lähdetty siten valtion kautta tukemaan tätä, ja niin kuin monessa muussakin yhteydessä on todettu, valtio toimii puskurina tässäkin tilanteessa ja mahdollistaa näin myös järjestöjen toiminnan. Kun tässä katson, mitenkä tärkeitä nämä täällä ovat — täällä on esimerkiksi urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen ja terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen kohdistuvia yhdistyksiä — niin kyllä nämä mielestäni aika tärkeitä ovat, en näe kyllä yhtään turhaa yhdistystä täällä, puhumattakaan hevosyhdistyksistä.

15.01 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pelituottojen laskuhan oli tosiasia jo ennen koronaa. Kuten perussuomalaiset ovat salissa aiemmin jo vaatineet, kaikki rahaa saavat järjestöt ja niiden vaikutus pitäisi nyt tutkia ja käydä läpi tarkasti ja lakikautta turhat järjestöt. Tällöin entisestään pienet veikkaustuottovarot ja yhteiset veroressurssimme olisivat kohdennettavissa tehokkaammin ja vaikuttavammin. Tässä on vain se ongelma, että hallituksella ei ole minkäänlaisia haluja edes tutkia, minkälaisia järjestöjä täältä löytyy.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

15.02 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Kyllähän myöntämisperusteissa on selvät kriteerit, mille järjestöille sitä rahaa annetaan.

Tämä tietysti on tilapäinen ratkaisu ja tavallaan pelastusohjelma vuodelle 2021, ja hyvä näin, mutta niin kuin tässä salissa kaikki ovat kysyneet, niin miten tämä sitten jatkossa hoidetaan. Itse en usko, että tätä täysin, kokonaan valtion budjettivaroin sitten jatkossa hoidetaan, pakko tähän on verotuksen ja Veikkauksen kanssa löytää keinot. Kumminkin suomalaisen järjestökentän, urheilun, liikunnan ja kulttuurin, rahoituspohjasta suuri osa tulee tätä kautta, ja sen takia tämä keskustelu on nyt tärkeä ja jotta päästäisiin tämän koronan yli. Suomalaiselle kansalaisyhteiskunnalle näitten järjestöjen rooli on vain äärimmäisen tärkeä niin nuorisotyön, urheilun, kulttuurin, liikunnan kuin sitten myös täällä hoivan puolella.

15.03 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan nyt arpajaisvero ollaan alentamassa yhtenä osana tätä isoa kokonaiskompensaatiota, joka Veikkauksen tuottojen alenemasta joudutaan tekemään, jotta saamme meidän järjestöjemme toiminnan ensi vuonna pyörimään. Kuten täällä on sanottu, suomalainen yhteiskunta rakentuu hyvin paljon, monilla eri sektoreilla, järjestöjen toimintaan ja järjestöjen merkitys meidän hyvinvointimme kannalta on oleellinen, sitä ei varmastikaan kukaan tässä salissa kiistä. Mutta selvää on, että tulemme kaikki olemaan isojen haasteitten äärellä siinä, miten tämä jatko ja järjestöjen toiminta tullaan rahoittamaan, ja siitä tässä nyt on kyse ensi vuoden osalta. Arpajaislain muutosta ollaan tekemässä, ja se on hyvä. Jos puhutaan haasteista, niin tietysti haasteena siellä taustalla on se, että kaikki tunnistamme järjestöjen tärkeän roolin mutta siellä toisessa puntarissa ovat sitten myöskin peliongelmia, ja niitä ei sovi yhtään sivuuttaa. Onneksi Veikkaus on jo tehnyt isoja vastuullisuustoimia. Tämä on oikea suunta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Vanhanen, 2 minuuttia.

15.04 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! On suuren luokan kysymys, millä tavalla kansalaisjärjestöille tämä Veikkauksen kautta tuleva tuki jatkossa kyetään turvaamaan edes suunnilleen siinä suuruusluokassa, jossa ollaan. Nyt tehdyistä ratkaisuista valtaosa perustuu kehyksen kautta tapahtuvaan eli budjetin kautta tapahtuvaan tukemiseen ja sitten osa tulee tämän verolain muutoksen kautta. Me kykenimme ensi vuoden kehykseen raivaamaan tilaa tälle tukisummalle, mutta siitä eteenpäin vastaavaa mahdollisuutta ei samassa mitassa ole käytössä. Yhteiskunnalla on verraten hoppu siihen, että ensi vuoden aikana löytyy toimivat ratkaisut, joilla tätä tulevaisuuden rahoitusta voidaan turvata.

Hallituksella itsellään on valmisteilla, voi sanoa, moneen osaan liittyviä ratkaisuja, joilla pyritään turvaamaan Veikkauksen kyky kerätä tuloja jatkossakin, se on tässä ehkä tärkeintä. Mutta kyllä itse jollain tapaa tekisin järjestöille tiettäväksi sen, että jatkossa automaattisesti niin suurta summaa ei kokonaisuudessaan ole käytettävissä. Viime vuosien tuotot, ennen kuin tämä romahdus tapahtui, nousivat todella historiallisesti erittäin korkealle tasolle, ja kun katsotaan kansainvälistä vertailua, niin pelkään pahoin, että se trendi, joka on nyt lähtenyt laskuun, jatkuu. Tämä kansainvälinen kilpailu on aika rajua, ja meillä on yhtenä toimenpideosana pyrkimys, että voitaisiin hankaloittaa sitä, että varojen ylitse ollaan rikkomassa monopolin oikeuksia. Se on tärkeä osa tässä.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

Oli hyvä kuulla, että aika monet ovat [Puhemies koputtaa] kannattamassa budjettirahoitusta. Mutta sekin on erittäin iso periaatteellinen kysymys, ja hallitus ei tähän suuntaan ole vielä linjannut.

Ja lopuksi näistä jakokriteereistä: Siellä on selkeät kriteerit olemassa. Jos kriteerejä, sääntöjä rikkoo, niin siitä myös sitten rangaistaan vähentämällä avustusta tai perimällä sitä takaisin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten mennään puhujalistaan.

15.06 Mats Löfström r: Arvoisa herra puhemies! Kun me sanomme, että arpajaislainsäädäntö kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain nojalla Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan, niin arpajaistoiminnan verotus kuuluu kuitenkin valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Itsehallintolain 49 § mukaan Ahvenanmaalla maksettujen arpajaisverojen rahamäärät palautetaan Ahvenanmaan maakunnalle vuosittain valtion varoista. Tässä yhteydessä on tärkeää mainita, että Ahvenanmaan raha-automaattiyhdistys Paf on valtion omistama yhtiö kuten Veikkauskin. Se on rekisteröity Maarianhaminaan Ahvenanmaalle, se maksaa veronsa Suomeen, ja sen voittovarot käytetään yleishyödylliseen toimintaan. Ainoa ero on, että Pafin voitot käytetään yleishyödylliseen toimintaan Ahvenanmaalla, ja niillä tuetaan urheilua, kulttuuria ja sosiaalista toimintaa, samoin tavoin kuin Veikkauksen voittovaroilla Manner-Suomessa. Vastaavasti Veikkauksen voittovaroista ei rahoiteta tämänlaista toimintaa Ahvenanmaalla kuten Manner-Suomessa. Koska Ahvenanmaalla ei juurikaan ole yksityisiä säätiöitä eikä rahastoja, jotka tukisivat yleishyödyllisiä toimintoja, ovat Pafin voittovarot erittäin tärkeitä Ahvenanmaan kolmannelle sektorille. Pafin olemassaolo on siten kohtalonkysymys Ahvenanmaan koko kolmannelle sektorille ja välillisesti koko Ahvenanmaalle. Paf myös työllistää noin parisataa—250 henkilöä Ahvenanmaalla ja on näin erittäin tärkeä työnantaja. Siksi tällä lakiesityksellä on suuri merkitys myös Ahvenanmaalle ja ahvenanmaalaiselle Pafille.

Arvoisa puhemies! Arpajaisverolain 4 § 1 momentin mukaan yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista arpajaisvero on 12 prosenttia tuotosta. Tuotolla tarkoitetaan rahapainosten yhteismäärän ja pelaajille maksettujen voittojen erotusta. Vuonna 2019 arpajaisveron nettokertymästä, 221,2 miljoonasta eurosta, Veikkaus Oy:n osuus oli 93,4 prosenttia ja Pafin osuus 5,6 prosenttia.

Pafin maksama arpajaisvero alenisi runsaalla 6,5 miljoonalla eurolla, jos sen maksettavaksi veroksi ilman muutosta otetaan vuotta 2019 vastaavasti 12,4 miljoonaa euroa. Vaikutukset riippuvat osin koronaepidemian tulevasta kehityksestä, se on kuluvana vuonna merkittävästi vähentänyt [Puhemies koputtaa] laivaliikennettä, millä on puolestaan vaikutuksensa Ahvenanmaalla kotipaikkansa... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.09 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Pakko oli vielä ottaa puheenvuoro ja vähän tarkentaa näitä perussuomalaisten täällä esittämiä väitteitä. Jos tutustutte vaikkapa siihen STM:n STEAn rahanjakoon, niin huomaatte, että siellä vaikuttavuutta tutkitaan niin valtavasti, että voi jopa sanoa, että se menee vähän yli: sitä tuloksellisuutta selvitetään niin paljon, että se lisää jo byrokratiaa. Siinä on raja tullut vastaan, että sen enempää ei varmasti vaikuttavuutta oikein edes voi selvittää. Rahankäyttö ja sen selvittäminen — jokainen euro

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

käydään todella tarkkaan läpi, ja tietysti kaikki se on julkista, niin että tietysti olisi mukava kuulla, kun tämmöisiä heitellään, mistä sitten on kyse.

Liikuntapuolella on luotettu enemmän esimerkiksi tämmöiseen järjestödemokratiaan, kun jaetaan näitä järjestön rahoja. Jos ajatellaan vaikka Palloliittoa, niin valtio ei ole lähtenyt siitä, että valtion virkamiehet määrittelevät, miten Palloliitto sitä jalkapallotoimintaa järjestää — on ajateltu, että järjestödemokratia on arvokasta. Tietysti siinäkin taustalla on se, että jos sitä rahaa käytetään selvästi väärin, niin sitä peritään takaisin, ja kuten ministerikin tässä totesi, tämän ovat saaneet kokea myös suomalaiset urheilujärjestöt. Muistetaan, kuinka jopa ihan Olympiakomitealla oli vaikeuksia tämän rahoituksen kanssa.

Sitten on vielä niitä menoja, jotka menevät ihan suoraan tämmöisiin tyypillisiin, voisi sanoa, yleisesti julkisen sektorin hoitamiin tehtäviin. Kun ajatellaan vaikka liikuntapaikkarakentamista, niin lähes kaikki tämän maan liikuntapaikkarakentaminen on vivutettu näillä voittovaroilla, jopa yksityinen liikuntapaikkarakentaminen. Toki on myös sellaisia, jotka eivät näitä tukia ole saaneet.

Meillä on tiedeakatemian rahoitusta — meillä on paljon sellaista, josta tietysti on ihan hyvä kysyä, onko perusteltua, että se on veikkausvoittovarojen kautta saatu. Ja kuten tässä on todettu, tällä hetkellä sitä kytköstä ei olla purkamassa, mutta varmaan sitä kohti ollaan menossa. Minusta — oli se kytkös olemassa tai ei — on olennaista sekä rahoittaa kaikki järkevä toiminta että sitten toisaalta minimoida pelihaitat. Ja sitten, jos se pelihaittojen minimointi tarkoittaa sitä, että rahaa on vähemmän jaettavana, niin sitten sitä pitää jotenkin kompensoida, kuten nyt ollaan vastuullisesti tekemässä. Toivoisin, että eduskunnassa kuitenkin ei heiteltäisi tällaista yleistä varjoa sen arvokkaan järjestötoiminnan ylle, jota tässä maassa tehdään. — Kiitos.

15.12 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Ensinnä on vastattava tähän edustaja Saramon puheenvuoroon, että kyllä, me todella olemme sitä mieltä, että näissä avustuksissa ja näissä hankkeissa on ehkä sellaista, mikä ei kuulu kyllä varsinkaan veronmaksajien maksettavaksi. En tiedä, mikä kohta teillä jäi ymmärtämättä edellisestä puheenvuorosta, kun puhuin kolmannelta sektorista, johon siis järjestöt kuuluvat: Se on perinteisesti kyllä ollut vapaaehtoistoimintaa, ja sitä on rahoitettu jäsenmaksuilla, ja sitä rahoitetaan lahjoituksilla. Se ei ole osa julkista sektoria. Jos se toiminta, mitä he tekevät, on lakisääteistä, niin silloin sen pitäisi mennä budjetista, jotta se olisi reilusti toimittu. Ei voi olla niin, että me siirrämme järjestökenttää myöskään julkisen sektorin sisään sillä perusteella, että pelituotot ovat vähentyneet.

Tällä ratkaisullahan ei ole mitään tekemistä peliongelmiin hoitamisen kanssa, vaikka täällä sellaistakin näkemystä esitettiin. Tämähän on seurausta siitä, että siellä automaateilla ei ole voitu käydä, ja näin ollen tuli hätä rahoituksen kanssa. Sitä ei ole kukaan kiistänyt, etteikö järjestötyössä olisi paljon hyvää ja etteikö suomalainen yhteiskunta tukeutuisi aika paljon järjestötyöhön. Sitähän me emme kiistä, mutta koska me tiedämme, että jatkossa rahoitus tulee olemaan entistä hankalampaa, niin luulisi, että silloin nimenomaan haluttaisiin selvittää, onko siellä sellaista toimintaa, joka ei sinne kuulu, jotta ne rahat riittäisivät siihen asialliseen toimintaan.

Ihmettelen kyllä sitä — kun tuntuu vähän siltä — että tämä järjestökenttä ja tämän rahoitus on ehkä tämmöinen toinen norsu lasikaupassa maahanmuuton lisäksi tässä salissa, koska tuntuu herättävän kovasti ongelmia keskustella tästä ja käsitellä tämänkin asian ongelmia. Enkä minä ymmärrä, miksei tällaista selvitystä kannattaisi nyt nimenomaan tässä

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

kohtaa tehdä ja myöskin arvioida, ovatko rahan myöntökriteerit sellaiset, jotka todella tukevat sitä yleishyödyllisyyttä, jota sopii olettaa, että tässä tuetaan. Ihan samalla tavalla voidaan kysyä, miten ihmeessä tästä maasta menee Kirgisian tupakoinnin vähentämiseen rahaa, jos kriteerit ovat näin tarkat, niin tiukat jossain kehitysavussa tai tässä. Että kyllä peiliin katsominenkin joskus on ihan hyväksi. Minulla on itselläni tässä seitsemän sivua hankkeita, joista puolta ehkä lakkaisin rahoittamasta ihan sillä perusteella, että nämä eivät kyllä yleishyödyllistä ole nähneetkään.

15.15 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Tässähän on pitkäänkin ollut kovia paineita sille, voiko Veikkaus jatkaa monopolina. Kun ajatellaan sitä menneisyyttä, sitä, mitä Veikkaus on tehnyt yhteiskunnan ja erilaisten kansalaisjärjestöjen hyväksi, niin jos ne rahat olisi jouduttu valtion budjetista laittamaan, niin se olisi merkittävä lovi ollut, ja sillä tavalla Veikkauksen tuottojen käyttö on mennyt yhteiskunnan hyväksi. Se on tukenut liikuntaa ja nuorisoseuroja ja ennen kaikkea — muistelen, että STEA tälläkin hetkellä tukee sitä — Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimintaa, joka on erittäin tärkeää, ja monta, monta muuta siellä. Minä ihmettelen sitä, minkä takia tätä niin hirveästi vastustetaan.

Sitten kun otetaan vielä tuo kulttuuri- ja taidepuoli, niin myös semmoista henkisen puolen hyvää on saatu ihmisille tässä koronatilanteessa, ja pystytään tuottamaan sitä, kun kaikki eivät pysty sitä itse hommaamaan. Näin jollakin tavalla saadaan myös tässä haastavassa tilanteessa parannettua tätä tilannetta kansalaisten henkisen pääoman tueksi.

15.17 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Keskustelussa on riskivetoa ei ehkä niinkään tästä esityksestä vaan siitä, mihin ja miten ja missä mittakaavassa kansalaisjärjestöjä tulevaisuudessa tuetaan. Se on oma keskustelunsa, oman keskustelunsa aihe. Tämä asia lähtee nyt valiokuntaan, ja uskon, että siellä varmastikin käsitellään myös sitä toimenpidekokonaisuutta, jolla jatkovuosille yritetään keventää tai helpottaa sitä muuten syntyvää kuoppaa, sitä, joka on syntymässä.

Tässä keskustelussa arvioitiin, että tämä aukko syntyisi lähinnä sen takia, että ihmiset eivät ole voineet käydä pelaamassa. Sillä on osasy, mutta kyllä selvästi esityksen perusteissa myös todetaan ne seikat, että peliautomaatteja on vähennetty, tunnistautumisen vaatimusta on lisätty. Nämä ovat toimenpiteitä, joita yhteiskunta on tehnyt pelihaittojen karsimiseksi. Niistä sitten seuraa se, että Veikkaus on menettämässä tuottoja, ja se on syytä tiedostaa tässä keskustelussa. Pelihaittojen vähentäminen on kuulunut pitkään yhteiskunnan ohjelmaan, ja se sitten tällä tavalla näkyy Veikkauksen tuloissa. Merkittävä tekijä on myös se, että yhä useammat ihmiset pelaavat uhkapelejä netin kautta ulkomaille, ja se on syönyt Veikkauksen tuotteiden kysyntää. Ja tämä on myös kysymys, jota hallitus linjasi ja jossa etsitään keinoja, millä voitaisiin nämä tuotot tulouttaa Suomeen, että turvattaisiin aidosti se monopoli, josta kuitenkin valtaosa meistä on samaa mieltä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Keskustelua ja asian käsittelyä jatketaan tämän päivän toisessa täysistunnossa.

Asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle luottolaitos- sekä elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 171/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annettussa ajassa käydä loppuun, keskustelu ja asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tänään pidettävässä toisessa täysistunnossa. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määrärajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan asiaan.

Keskustelu

15.19 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kyse isosta ja vaativasta kokonaisuudesta, ja uskon, että valiokunta perehtyy siihen tarkalleen — tämä on niin sanottu pankkipaketti. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luottolaitostoiminnasta annettua lakia, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annettua lakia sekä eräitä näihin liittyviä lakeja luottolaitos- sekä elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivin voimaansaattamiseksi. Esityksen tavoitteena on muun muassa parantaa pankkien häiriönsietokykyä joustavoittamalla luottolaitokseen kohdistuvien makrovakaustekijöiden käyttöä ja tehostamalla pankkien kriisinratkaisusääntelyn soveltamista. Tavoitteena on myös vahvistaa sijoittajavastuun toteuttamisen edellytyksiä osana EU:n pankkiunionin syventämistä, ja lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi vuoden alusta.

Pankkipaketin makrovakaustekijöiden lisäpääomavaatimuksia koskevat muutokset ovat seuraavat: Ensimmäiseksi, luottolaitoksille ei voida kohdistaa enää useampaa lisäpääomavaatimusta samojen riskien perusteella. Toiseksi, merkittävän luottolaitoksen lisäpääomavaatimus ja järjestelmäriskipuskuri lasketaan jatkossa yhteen, eli tämä mahdollistaa puskurien kasvattamisen teoriassa jopa 8 prosenttiin. Kolmanneksi, merkittävän luottolaitoksen lisäpääomavaatimuksen enimmäissuuruutta kasvatetaan nykyisestä 2:sta 3 prosenttiin. Ja neljänneksi, Finanssivalvonnan johtokunta voi vastaisuudessa tarvittaessa kohdistaa järjestelmäriskipuskurivaatimuksen aiempaa kohdennetummin. Vaatimus voidaan luottolaitosten kaikkien vastuiden sijasta tai ohella asettaa erikseen asuntoluotoille, liikekiinteistöluotoille, muille kotitalousluotoille kuin asuntolainoille, muille yritysluotoille kuin liikekiinteistöluotoille ja kaikkien näiden aluerille. Ja lisäksi esityksessä omia varoja ja hyväksyttäviä velkoja koskeva vähimmäisvaatimus on olemassa.

Arvoisa puhemies! Pelkistetyksi tämän kokonaisuuden toteuttaminen lisää valvojien mahdollisuutta reagoida, niin että ennakoivasti puskureita kasvatetaan. Toisella puolella yhteiskunta joutuu tekemään tarkkaa punnintaa siitä, millä tavalla mahdollisuus kasvattaa puskureita vaikuttaa luottolaitoksen luototuksen kokonaismäärään, miten rahalaitokset tulkitsevat sen, voisi sanoa, piilevän riskin puskurien kasvatusvaatimuksesta, ja miten siihen reagoidaan. Hallitus katsoo, että nämä toimet ovat yleisen vakauden lisäämisen kannalta perusteltuja, ja siksi ehdotus on tehty.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kiinteistöverolain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 169/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annettussa ajassa käydä loppuun, keskustelu ja asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tänään pidettävässä toisessa täysistunnossa. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan asia-kohtaan.

Keskustelu

15.23 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on äskeiseen verrattuna huomattavasti pelkistetympi esitys:

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi kiinteistöverolain 3 §:n muuttamisesta ehdotetaan muutettavaksi kiinteistöverolakia hallitusohjelman mukaisesti siten, että luonnonsuojelulain 24 §:n nojalla suojellut luonnonsuojelualueet vapautettaisiin kiinteistöverosta. Lisäksi uusien merituulivoimaloiden kiinteistöverotuksen perusteita alennettaisiin hallitusohjelman mukaisesti valtiovarainministeriön asetuksella.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi vuoden alusta, ja sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 21 toimitettavassa verotuksessa.

15.24 Sandra Bergqvist r: Arvoisa puhemies! Varsinkin saaristossa kiinteistövero on aiheuttanut yksittäisille ihmisille suuria ongelmia. Kiinteistövero on noussut jopa tuhannella prosentilla, ja verotoimisto on vaatinut saaristolaisilta kiinteistöveroa sekä luonnonsuojelualueilta että karikoilta, siis semmoisilta alueilta, mitkä syysmyrskyn aikana voivat olla jopa veden alla. Tarvitsemme siis kiinteistöverouudistuksen, ja tämä esitys on hyvä ensimmäinen askel tässä uudistuksessa.

Arvoisa puhemies! Kysyisin ministeriltä rakennuksista luonnonsuojelualueilla: jos julkisessa käytössä oleva rakennus, esimerkiksi retkitupa, sijaitsee yksityisellä luonnonsuojelualueella, tuleeko se kuitenkin olemaan veronalainen ja kenen nämä verot tulisi siinä tapauksessa maksaa?

15.25 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Olen yrittänyt ymmärtää tätä lakiesitystä ja olen tulkinnut tämän samaan linjaan, jossa muutkin esitykset tänä päivänä ovat olleet. Tämän esityksen taustalla on myös entistä puhtaampi ilmasto ja siirtyminen fossiilitomaan ja hiilineutraaliin yhteiskuntaan ja hiilineutraaliin energiaan.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

Esityksessä alennetaan merituulivoimaloiden kiinteistöverotusta ja vapautetaan luonnonsuojelulain nojalla suojellut alueet kiinteistöverosta. Merituulivoiman kiinteistöveron alennus kohdistuu uusiin voimaloihin, joiden rakentaminen alkaa vuoden 2021 alusta. Tavoitteena on näin vauhdittaa uusien merituulivoimaloiden rakentamista, ja mielestäni esitys tältä osin on hyvä.

Tuulivoiman merkitys kasvaa tulevaisuudessa sähkön tarpeen ja ilmastotavoitteiden myötä. Kysynkin nyt valtiovarainministeriltä: Mikä on tämän lain vaikutus todellisuudessa tulevien tuulivoimien rakentamiseen? Tuleeko tämä kannustamaan nimenomaan tuulivoimien rakentamiseen?

15.26 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Tack till regeringen för det här förslaget. Det är viktigt för att stimulera möjligheten att bygga havsbaserad vindkraft. Det här är en outnyttjad potential som finns i Finland och på Åland, och som det här kommer att understödja, och där Finland hittills inte har varit lika framgångsrikt med att bygga vindkraftsparker till havs. Det här kommer att underlätta det arbetet, så tack till regeringen för det.

Jag vill också fästa uppmärksamhet på det som ledamot Bergqvist tidigare tog upp om den fastighetsbeskattning som slår väldigt orättvist mot de områden som finns ute på skärgårdsholmar och skär, inte bara i Åbolands skärgård utan också på Åland — sådant som inte tidigare har beskattats utan som har varit impediment men som nu beskattas på ett mycket orättvist sätt och som kan få stora och svåra konsekvenser. Jag vill förena mig med ledamot Bergqvist, som efterlyste en totalreform av beskattningen på den här punkten. Det är viktigt att regeringen också tittar på det.

15.28 Sandra Bergqvist r: Ärade talman! Enligt förslaget skulle ett sänkt beskattningsvärde för havsbaserade vindkraftverk endast gälla sådana kraftverk som byggs i vatten. Byggs kraftverket på ett havsområde, men anläggandet kan ske från stranden med hjälp av sådan teknik som tillämpas i fråga om landbaserade vindkraftverk, finns det enligt förslaget inga grunder att sänka fastighetsskatten. Motiveringen är att det då inte finns någon betydande skillnad i byggkostnaderna. Det här upplever jag vara tvivelaktigt.

Arvoisa puhemies! Tosiasia on se, että rakentaminen ja ylläpitäminen ulkosaaristossa tarkoittavat aina lisäkustannuksia. Välimatkat ovat pitkiä, maasto on rikkonainen, ja erityisjärjestelyt saattavat olla tarpeen, jotta rakennustyömaan saavuttaa veneellä. Entä jos rakentaa tuulivoimalan karille kaukana ulkosaaristossa? Rakentaminen tapahtuu periaatteessa maalla mutta käytännössä vesialueella. Kysyisin ministeriltä, miten tällaisia tapauksia otetaan huomioon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten ministeri Vanhanen, 2 minuuttia.

15.29 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Koetan olla tarkkana edustaja Bergqvistin kysymykseen näistä rakennuksista ja rakennelmista, jotka ovat yksityisillä luonnonsuojelualueilla. On parempi, että asiantuntijat valiokunnassa esittävät täsmällisen tulkinnan, etten tulkitsisi väärin. Esitystä valmisteltaessa tästä keskusteltiin, mutta kieltämättä en pystynyt jättämään mieleeni sitä, missä kohtaa se tulkintaraja etenee. Yleensä niiden rakennelmien, rakennusten ja autiotupien verotusarvo on hyvin matala ja kyse on ehkä enemmän nimellisestä verosta, joka näihin rakennelmiin kuuluu.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

Merituulivoimaan liittyi useampikin puheenvuoro. Tällähen hetkellä meillä merituulivoimaa on vain Porissa. Sen sijaan esityksen perusteluissa arvioidaan, että tämän esityksen myötä kiinnostus merituulivoiman rakentamiseen kasvaisi — ehkä jopa niin, että vuonna 30 meillä merituulivoimaa saattaisi olla jopa 15 terawattituntia eli pitkälti yli 10, lähemmäs 15 prosenttia meidän kokonaissähkönkulutuksesta. Eli merkittävää kasvua odotetaan.

Tämä esitys esimerkiksi Porin puistoon verrattuna: Muistan, että sen kiinteistöveron alenema, jos se vanha puisto olisi otettu tämän piiriin, olisi alentanut 300 000—400 000 euroa vuodessa Porin kaupungin kiinteistöverotuottoja. Eli jo tämän yhden puiston kohdalla on vuodessa merkittävästä summasta kyse, ja se varmastikin vaikuttaa siihen kannattavuusrajaan. Nythän tässä tuodaan merituulipuistojen verotaso ymmärtääkseni aika lailla samalle tasolle, mikä on kiinteällä maalla olevien tuulivoimaloiden verotaso.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen Pankille myönnettävästä valtiontakuusta NAB-järjestelyn vakuudeksi sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle annettavan lainan vakuudeksi

Hallituksen esitys HE 168/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annettussa ajassa käydä loppuun, keskustelu ja asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tänään pidettävässä toisessa täysistunnossa. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan asiaan.

Keskustelu

15.32 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta antaisi suostumuksensa siihen, että valtioneuvosto voisi myöntää vastavakuuksia vaatimatta 2,27 miljardin erityisen nosto-oikeuden suuruisen valtiontakuun Suomen Pankille new arrangements to borrow -rahoitusjärjestelyn vakuudeksi.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta antaisi suostumuksensa siihen, että valtioneuvosto voisi myöntää vastavakuuksia vaatimatta 3,76 miljardin euron suuruisen valtiontakuun Suomen Pankille Kansainväliselle valuuttarahastolle myönnettävän kahdenvälisen lainan vakuudeksi siitä mahdollisesti aiheutuvien tappioiden varalta. Kun tämän new arrangements to borrow -järjestelyn kaksinkertaistaminen tulee voimaan, kahdenvälisen lainan vakuudeksi annettu valtiontakuu pienenee 3,76 miljardista eurosta 1,62 miljardiin euroon.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

Samalla ehdotetaan, että vuonna 2016 tämän NAB-järjestelyn vakuudeksi myönnetty valtiontakuu kumottaisiin ja että myös aikaisempi, vuonna 2017 kansainvälisen lainan vakuudeksi myönnetty valtiontakuu kumottaisiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tullilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 172/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, keskustelu ja asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tänään pidettävässä toisessa täysistunnossa. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan asiakohtaan.

Keskustelu

15.34 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tullilain muuttamisesta koskee hallinnollisen sanktion määräämistä, kun laittomasti vietyjä kulttuuriesineitä siirretään Suomeen. Muutoksella täydennettäisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta kulttuuriesineiden tullialueelle siirtämisestä ja tuonnista. Lähtökohtana EU-sääntelylle on toiminut terrorismin rahoituksen torjunnan vahvistamista koskeva toimintasuunnitelma. Ehdotetun lain nojalla Tulli voisi määrätä seuraamusmaksun, jos laittomasti vietyjä kulttuuriesineitä siirretään Suomeen ja samalla EU:n tullialueelle.

EU-asetuksen yleisenä periaatteena on, että vientimaan lainsäädäntö määrittää laittomaksi katsottavan kulttuuriesineen kaupan. Laittomasti kolmannesta maasta vietyä asetuksessa tarkoitettua kulttuuriesinettä ei saa asetuksen mukaan siirtää EU:n tullialueelle. Hallituksen esityksen valmistelussa on katsottu, että jos tullialueelle siirretty tavara on tullioikeudellisesti tuotu maahan, täyttyisi rikoslain 46 luvun 4 §:ssä säädetyn salakuljetuksen tunnusmerkistö.

Tullialueelle siirtämiskieltoa voi kuitenkin rikkoa, vaikka tavaraa ei edes yritettäisi tuoda maahan eikä salakuljetuksen tunnusmerkistö täyty. Tällaisia tapauksia ovat tavaran asettaminen kauttakuljetusmenettelyyn tai väliaikaisen varastoinnin menettelyyn. Näitä tapauksia varten EU-säädöstä ehdotetaan täydennettäväksi säätämällä tullilakiin hallinnollinen sanktio asetuksessa säädetyn kulttuuriesineen EU:n tullialueelle siirtämistä koskevan kiellon rikkomisesta.

Tämä oli selvä asia.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 174/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asiasta käydään ministerin esittelypuheenvuoron jälkeen debatti. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, keskustelu ja asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tänään pidettävässä toisessa täysistunnossa. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräjän päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan asiaan.

Ministeri ei ole paikalla, joten mennään suoraan puhujalistaan, täällä on sen verran vähän porukkaa.

Keskustelu

15.36 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Ammatillinen koulutus tukee ihmisyyden kasvua, vahvistaa yhteiskunnallista osallisuutta ja antaa ammatillisen kehittymisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ammatillisella koulutuksella on merkittävä rooli osaavan, tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen yhteiskunnan rakentamisessa. Ammatillisessa koulutuksessa jokaisella on mahdollisuus hankkia itselleen ammatti ja päivittää osaamistaan työuransa eri vaiheissa — aivan elintärkeää.

Hallitus siis esittää, että ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän prosenttiosuudet säilyvät vuodesta 21 eteenpäin vuoden 20 tasolla: perusrahoitus 70 prosenttia, suoritusperusteinen rahoitus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoitus 10 prosenttia. Perusrahoitus määräytyy opiskelijamäärän mukaan, suoritusrahoitus määräytyy tutkintojen perusteella, ja vaikuttavuusrahoitus jaetaan opiskelijoiden valmistumisen jälkeisen työllistymisen ja jatko-opintoihin pääsyn perusteella — tärkeä porkkana sekin.

Puhemies! Alun perin oli tarkoitus että vuodesta 22 alkaen olisi siirrytty rahoitusmalliin, jossa perusrahoituksen osuus olisi ollut 50 prosenttia, suoritusrahoituksen 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen 15 prosenttia. Kehitys on kuitenkin kehittynyt. Rahoitukselta olisi tullut koulutuksenjärjestäjien näkökulmasta ennakoimatonta, mikä olisi tehnyt toiminnan ja ammatillisen koulutuksen uudistamisesta erittäin haastavaa. Erityisesti pienimmät koulutuksenjärjestäjät kärsivät rahoituksen vuosittaisesta vaihtelusta.

Rahoituksen ennakoitavuuden ja vakauden parantaminen mahdollistaa sen, että koulutuksenjärjestäjillä on paremmat mahdollisuudet toteuttaa laadukasta ja työelämälähtöisempää koulutusta. 70-20-10-rahoitusmalli on varsin tasapainoinen sekä toiminnan vakauden että riittävien kannusteiden näkökulmasta. Suoriteperustaisella ja vaikuttavuusrahoituksella on jatkossakin tärkeä merkitys. Se säilyy 30 prosentissa ja on noin 556 miljoonaa euroa kaikesta rahoituksesta.

Koulutuksenjärjestäjät ovat lähteneet toteuttamaan ammatillisen koulutuksen reformeja hienolla tavalla. Järjestäjien tekemä kehitystyö kantaa hedelmää, ja tuloksista palkitaan

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

myös esitetyillä rahoitusosuuksilla. Muutoksella halutaan varmistaa, että kaikki koulutuksenjärjestäjät pysyvät kehityksessä mukana ja pystyvät vastaamaan eri puolilla maata olevaan osaajapulaan.

Keskusta luottaa järjestäjien vahvaan osaamiseen.

Puhemies! Hallitus haluaa tuoda koulutuksenjärjestäjien toimintaan vakautta ja kehittämisrauhaa. Perusrahoituksen suurempi osuus lisää rahoitukseen järjestäjien kannalta tärkeää ennakoitavuutta. Keskusta haluaa tukea ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteiden toimeenpanoa, työelämälähtöisempää koulutusta, keskeyttämisten vähentämistä ja erikäisten opiskelijoiden henkilökohtaisempien koulutuspolkujen rakentamista. Ammatillisen koulutuksen uudistamisessa onnistutaan vain, mikäli koulutuksenjärjestäjillä on rahoituksen ja muiden tekijöiden puolesta parhaat mahdollisuudet tehdä uudistuksia ja kehittää koulutusta omista lähtökohdistaan.

Ammatillisen koulutuksen resurssien turvaaminen on tälle hallitukselle tärkeä painopiste. Hallitus on päättänyt, että opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen osoitetaan 250 miljoonan euron lisärahoitus. Tämä tarkoittaa 4 000—5 000:ta lisähenkilötyövuotta ammatillisen koulutuksen arkeen.

Puhemies! Suomi tarvitsee ammatillista koulutusta.

15.41 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomi tarvitsee tekijöitä, käden-taitajia, ammattimiehiä ja -naisia — kaikenlaista osaamista tarvitaan. Vaikka uusi työ tulee syntymään aloille, joilla tarvitaan erityisesti korkeakouluopintoja, myös käytännön osaajia tarvitaan. Suomalaisen koulutusjärjestelmän yksi vahvuus on se, että jokainen voi esteettä jatkaa koulupolulla eteenpäin, esimerkiksi ammattikoulusta ammattikorkeakouluun. Ei kannata synnyttää koulutuspolulle pussinperiä. Jollekin nuorelle sopii se, että hän jatkaa myöhemmin korkea-asteelle, kun on ensin vahvistanut ammatillista osaamistaan työelämässä. Joku haluaa tehdä kädentyötä koko työelämänsä ajan, silloinkin osaamista tulee työuran aikana täydentää. Molemmantyyppisiä polkuja tarvitaan. Ammatillisessa koulutuksessa tulee saada riittävät valmiudet jatko-opintoihin.

Hallitus esittää, että ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän rahoitusosuuksien prosenttiosuudet säilyvät vuodesta 2021 eteenpäin vuoden 2020 tasolla: perusrahoitus on 70 prosenttia, suoritusperusteinen rahoitus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoitus 10 prosenttia. Tämä on ollut keskustan alkuperäinenkin tavoite. Ammatillisen koulutuksen tehtävä on kouluttaa meille osaavaa työvoimaa yritysten ja yhteiskunnan tarpeisiin. Osaajista on joillakin alueilla suuri pula. Koronan vuoksi myös nuoria on samaan aikaan jäänyt työttömäksi. Tarvitaan joustavaa ammatillista täsmä- ja lisäkoulutusta. Nuorten määrän vähetessä tulevana vuosina ja vuosikymmeninä ammatillisen koulutuksen tehtävänä on entistä enemmän työikäisten jatkuvan oppimisen toteuttaminen. Jo nyt ammatillisessa koulutuksessa opiskelee merkittävä määrä aikuisia. Tähän kaikkeen ammatillinen koulutus tarvitsee vakautta ja kehittämisrauhaa, perusrahoituksen riittävän osuuden, lisärahoitukseen järjestäjien kannalta tärkeää ennakoitavuutta.

Ammattikoulureformi on edennyt eri kouluissa eri nopeudella. Muutos on vielä kesken, ja uuden oppimiskulttuurin opettelua vielä harjoitellaan. Perusrahoituksen vakaus varmistaa, että kaikki pääsevät tähän reformiin ja sen muutokseen mukaan. Esimerkiksi johtamiseen ja henkilöstön osaamiseen kannattaa panostaa jatkuvan oppimisen hengessä. Myös tietojärjestelmien kuntoon laittaminen on tärkeää.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

Arvoisa puhemies! Keskusta haluaa tukea ammatillisen koulutuksen reformia edelleen. Koulutuksen on oltava työelämälähtöistä. Keskeyttämistä tulee kaikin tavoin vähentää, ja siihen myös oppivelvollisuuden laajentaminen osaltaan vastaa. Meidän tulee rakentaa erikikäisten opiskelijoiden henkilökohtaisia koulutuspolkuja myös ammatillisessa koulutuksessa. Osaamisperustaisuus antaa mahdollisuudet jokaiselle opiskelijalle saada juuri sitä koulutusta, mitä tarvitsee. Tämä reformi on nostanut osaltaan nuorten motivaatiota opiskelussa, ja tällä motivaation nousulla on ratkaiseva merkitys keskeytysten vähentämisessä. Ammatillisen koulutuksen uudistus onnistuu pitkällä juoksulla, kun koulutuksen järjestäjillä on mahdollisuudet jatkuvasti uudistaa omaa toimintaansa omista lähtökohdistaan käsin.

Viime aikoina ammatilliseen koulutukseen on satsattu merkittävästi. Pidän sitä hyvin tärkeänä. Kun nyt oppivelvollisuutta laajennetaan, pidän tärkeänä sitä, että se säilyy osaamisperusteisena, huolehditaan kokonaisista koulupäivistä ja opetuksesta heille, joilla osaaminen on puutteellista. Erityisopettajana kannan huolta myös siitä, että ne opiskelijat, jotka ovat saaneet perusopetuksessa tehostettua tukea, saisivat tukea myöskin ammatillisessa koulutuksessa sinne siirtyessään. On tärkeää, että pidämme kaikki nuoret koulupolulla mukana.

15.47 Ari Koponen ps: Puhemies! Niin sanottu koemalli on kannatettava muutos, koska ammattipätevyyskokeen suorittaminen ilman tätä edeltävää pakollista koulutusta olisi joustava väylä hankkia tarvittava todistus ammattipätevyydestä ja siirtyä nopeasti työelämään. Työurien pidentämistä ja nuorten työelämään siirtymisen nopeuttamista tulee tarkastella laajemminkin koulutuspolitiikassa. Työtodistuksen antovelvoitetta ja automaattista palautejärjestelmää koskevia muutoksia tuskin kukaan meistä vastustaa. Työtodistusvelvollisuus vahvistaisi oppisopimusopiskelijoiden oikeusasemaa sekä työmarkkina-asemaa. On selvää, että kaikesta tehdystä työstä tulee antaa työtodistus.

15.48 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Kun viime kaudella osana ammatillisen koulutuksen reformia muutettiin ammatillisen koulutuksen rahoitusta siten, että siirtymäsäännöksellä perusrahoituksen osuutta suunniteltiin pienennettävän asteittain ja toisaalta sitten suoritteiden ja toiminnan vaikuttavuuden perusteella saatua rahoitusta kasvatettavan, esitettiin jo silloin käydyssä keskustelussa huolia siitä, että tämänkaltaisen rahoitusinstrumentti kannustaa oppilaitoksia ikään kuin valikoimaan oppilaita. Nyt näyttää siltä, että juuri niin on valitettavasti käynyt. Jos tämä rahoitusmalli jatkuisi, se kannustaisi oppilaitoksia valitsemaan parhaita ja niitä helpoimpia opiskelijoita, ei auttaisi koulupudokkuuteen, mikä on hallituksen yksi iso tavoite. Se kannustaisi myös keskittymään tehokkuuteen ja nopeuteen, pahimmillaan jopa semmoiseen suoritetehtailuun, laadun sijaan. Näitä ongelmia välttääksemme on tehty nyt tämä hallituksen esitys siitä, että tämän vuoden rahoitusmalli jää pysyväksi asiantilaksi, eli suoritteiden ja vaikuttavuuden painoarvo ei enää tästä pääse kasvamaan. Siksi tämä lakialoite on erittäin kannatettava.

15.49 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! On aivan erinomaista, että opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt nyt valmistella asian niin, että perusrahoitus pysyy 70 prosentissa, ja varmaan vielä tärkeämpää on, että ammatilliselle koulutukselle annetaan tuntuva lisärahoitus.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

Osin kriisiytyneetkin ammattikoulut laitetaan nyt kuntoon. Opettajilta, nuorilta ja vanhemmilta on nimittäin tullut aika huolestuttavaa palautetta viime vuosina. Monissa amiksisissa tehdään aivan upeaa työtä, ja tässä on ollut todella hyviä puheenvuoroja siitä. Mutta osin tämä amisreformi ja sitten koulutusleikkaukset ovat johtaneet aika hurjaan lopputulokseen. Kun koulupäivät ovat tunnin parin mittaisia, ne eivät motivoi. Erityinen ongelma, josta jopa meillä Uudellamaalla on tullut palautetta, on, että pidempien koulumatkojen alueilla on vaikea saada nuoria tunnin takia tulemaan sinne kouluun, ja moni on kokenut, että nuoret ovat olleet melkein heitteillä, kun he eivät ole saaneet sitä kaipaamaansa tukea. Toisaalta yrityksistäkin on tullut palautetta, että kun nuoret opetetaan siihen, että päivät ovat lyhyitä, niin se vaikeuttaa myös heidän työntekoaan sitten kun pitäisi sinne puolelle siirtyä. Toisaalta on tärkeää myös, että ammatillisissa oppilaitoksissa opetellaan myös muuta kuin pelkkää omaa ammattia, ja yleissivistys on tärkeä meille kaikille.

Opetuksen määrä on ollut ongelma myös kunnollisten jatko-opintovalmiuksien mahdollistamisessa. Nyt on todella tärkeää, että tämä käsittelyssä oleva esitys korjaa näitä ongelmia, se on hyvä asia, lisämäärärahat korvaavat, mutta myös sitten tämä oppivelvollisuuden laajentaminen on tärkeä osa tätä pakettia, koska sen mukana sitten kuitenkin tulee kaikki se muu: tulee tuki, tulee lähtökohtainen ajattelu siitä, että toisen asteen koulutus on semmoinen asia, jota kaikki tarvitsevat pärjätäkseen tässä yhteiskunnassa, jossa työllistyminen on kuitenkin entistä vaikeampaa.

Minusta tämä on tietysti osa tämän hallituksen erinomaista koulutuspolitiikkaa, jossa panostetaan kaikille asteille, jossa kaikki toimenpiteet tukevat toisiaan, mutta erityisesti ammatillisen koulutuksen sisällä on hyvä, että hallitus on heti ryhtynyt toimiin.

15.52 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että ammatillista koulutusta nyt reivataan, sanotaan, nyt ainakin vähintään pikkusen edellisellä hallituskaudella epäonnistuneen ammatillisen koulutuksen reformin osalta. Kun tähän vielä otetaan oppivelvollisuusiän nouseminen ja maksuton toinen aste, niin aika iso muutospyörä tässä nyt pyörähtää kaiken kaikkiaan ammatillisessa koulutuksessa. Ja tietysti on tärkeää, että nyt sitten ensi vuoden talousarviossa meillä on lähiopetukseen noin tuhannelle opettajalle rahoitus.

Olen itsekkin sitä mieltä, että tämä tässä oleva rahoitusmalli on oikeansuuntainen: perusrahoitukseen se 70 ja sitten 20 ja sitten 10 siihen vaikuttavuusrahoitukseen, mikä minusta kohtelee sitten vähän tasapuolisemmin eri alueita ja eri oppilaitoksia.

Yksi probleema tässä on — onneksi opetusministeri tuli paikan päälle: Ainakin noissa lausunnoissa on ollut, että nämä perusrahoituksen laskennan perusteena olevat suoritteet vahvistetaan vasta syksyllä. Tämä vaikeuttaa aika paljon oppilaitosten koulutuksen järjestämisen ennakointia sekä talousarvion ja toiminnan suunnittelua. Tämä rytmityksen uudistaminen jotenkin jossakin määrin sinne kevääseen helpottaisi huomattavasti sitten ammatillisen koulutuksen seuraavan vuoden suunnitelmia.

No sitten toinen kysymys, kun opetusministeri on paikalla: On kovasti kritisoitu, että tämä neljä miljoonaa ei riitä lähellekään maksuttoman toisen asteen osalta ammatillisessa koulutuksessa. On esimerkiksi Pohjois-Karjalan Riverian osalta laskettu, että se on 600 000 pelkästään heidän osaltaan. Ja kun meillä on nyt sitten se neljä miljoonaa tähän varattu rahaa, niin kysyisin opetusministeriltä, mikä tässä on totuus nyt sitten tämän rahoituksen osalta.

15.55 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Edellisen hallituksen uudistukset osin olivat tietysti tervetulleita, koska meillä on nuoria, jotka eivät ole oikein kiinnostuneita teoriaopiskelusta ja haluavat enemmänkin sitten käytännön kautta opiskella ammattiin, niissä, missä se on mahdollista. Mutta siinä oli havaittavissa sellainen ongelma, että perustietoja kun ei saanut teoriapuolelta, niin tuli ongelmia myös sitten käytännön tasolla. Ja tiedän yrityksiä, jotka ovat suoraan saaneet oppisopimusmenetelmän kautta itselleen esimerkiksi sorvareita ja niin poispäin, mutta sitten se, mistä tarvitaan enemmän perustietoa, ei ole ollut tosiaan hyvällä tasolla, lähinnä riippuen siitä, että tätä lähiopetusta ei ole ollut ja tällainen nuori on ollut pikkusen hukassa siinä opetuksen viidakossa.

No sitten ministerille kysymys: Tulee palautetta siitä, että kun meillä on maatalouteen liittyvää koulutusta ja sitten metsätaloustaloutusta ja sitten myös liikenneopetusta, niin nyt tämä valtionosuus on laskettu teoreettisen koulutuksen pohjalta, vaikka nämä ovat erilaisia aloja — siellä liikennepuolella tarvitsee olla esimerkiksi autojen hankintaa tai jotakin muuta, ja maataloudessa on sitten taas koneita ja tämäntyyppistä. Tätä ei ole huomioitu millään tavalla minulle tulleet tietojen mukaan tässä luonnoksessa. Miltä se ministeristä näyttää? Pitäisihän tämä tietyllä tavalla ottaa huomioon, jos joudutaan opetusmateriaalina hankkimaan esimerkiksi traktori tai kuorma-auto, että se jollakin tavalla näkyisi kumminkin sitten rahoituksessa.

15.57 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan me täällä käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi neljää lakia: ammatillisen koulutuksen lakia, liikenteen palveluista annettua lakia, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sekä valtakunnallista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia. Ehdotuksella tehdään viittaussäännösmuutoksia sekä täsmennetään muutoksenhakua koskevia sääntöjä liikenteen palveluista annettuun lakiin. Esityksen suurin muutos liittyy rahoituslakiin, jonne ehdotetaan tehtäväksi muutokset siten, että ammatillisen koulutuksen rahoitusosuudet säilyisivät vuoden 2020 tasolla. Lisäksi ehdotuksella tarkennettaisiin opiskelija- ja työelämäpalautteen keräämiseen liittyviä kohtia ja siirretään työelämäpalautteen huomioimista osana rahoitusta vuoteen 2023.

Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella uudistettiin koko ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö. Osana tätä isoa uudistusta tehtiin myös rahoitusjärjestelmän uudistus ja nimenomaan pitkäköllä siirtymäajalla. Rahoitusjärjestelmän uudistuksella pyrittiin siihen, että koulutuksen järjestäjiä kannustetaan mahdollisimman vaikuttavaan toimintaan, sekä ohjaamaan koulutusta ja tutkintoja työelämän ja yksilöiden osaamistarpeiden mukaan. Ja tässähän oli ajatuksena se, että tätä perusrahoitusta pitkällä juoksulla hieman pienennetään mutta sitten painotetaan suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta.

Nyt hallituksen esityksellä peruutetaan käytännössä viime vaalikaudella tehtyä uudistusta. Käytännössä hyvin tehtävänsä hoitaneet koulutuksen järjestäjät tulevat häviämään rahoitusmallin muutoksella. Hallituksen esityksen mukaan rahoitusjärjestelmän uudistus jäädytetään kuluvan vuoden tasolle eikä suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen osuus kasvaisi enää nykyisestä.

Näistä kun lausuntoja tuossa katselin, niin osa lausunnonantajista ei kannattanut ehdotusta rahoitusmallin muuttamisesta kesken rahoitusmallin siirtymäajan ilman perusteellista vaikuttavuusanalyysiä. Onneksi täällä on ministeri paikalla, ja hän voi kertoa meille näistä vaikuttavuusanalyyseistä. Useissa lausunnoissa kannatettiin esitystä siitä, että ta-

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

lousarviossa päätetyt määräaikaiset lisäykset, jotka jaetaan perusrahoituksen tulkinnanvaraisina korotuksina, eivät jatkossa alentaisi perusrahoituksen suoritekohtaista rahoitusta.

No, tässä lakiesityshän aikaansaa sekä voittajia että häviäjiä. Olenkin pyytänyt valio-kuntaan meille laskelman — ei ainoastaan sitä laskelmaa, mikä täällä on hallituksen esi-tyksessä, vaan myöskin ihan koulukohtaisen simulaation — siitä, mitä tämä tarkoittaa mil-lekin oppilaitokselle. Nimittäin meihinhan ovat kovasti ottaneet yhteyttä nämä, jotka nyt häviävät tässä tilanteessa. Ja kun valitettavasti ne näyttävät olevan nuo maakunnissa olevat opinahjut, jotka tässä nyt häviävät, niin se on kyllä erittäin huono asia.

Mielestäni tässä on myöskin sellainen ongelma, että kun oli suunniteltu määrätynlainen rahoitusmalli, niin se yhtäkkiä sitten kesken kauden muutetaan, ja tällainen ennakoita-vuus, joka on hyvin tärkeä valtionhallinnossa, on tässä nyt romuttumassa. Mutta tietysti, varmasti, kun meillä on täällä opetusministeri paikalla, hän kertoo siitä, miksi näin tehtiin ja miksi nimenomaan kesken tämän reformin lähdettiin muuttamaan sitä, koska nyt niiden oppilaitosten, jotka ovat satsanneet siihen, että ne tekevät tällaista vaikuttavuutta ja suorit-teita lisää, rahoitus pienenee. Tilasin ne laskelmat jo tälle päivää. Valitettavasti en niitä vie-lä saanut, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö on luvannut ne kyllä tuonne valiokuntaan kä-siteltäväksi. Peräänkuulutan ennakoitavuutta ja sitä, että kun tehdään jotain suunnitelmia, niin niistä hyvissä ajoin sitten oppilaitoksille kerrottaisiin. Varmasti on niitäkin oppilaitok-sia, jotka tässä ovat nyt voittamassa.

Edustaja Piirainen tuossa äsken kertoi erinomaisen hyvin siitä asetuksesta, joka on tällä hetkellä ollut lausunnoilla, eli näistä koreista. Eli se on sitten oma messunsa se asetus, joka siellä on meneillänsä, joka koskee niitä eri koulutusohjelmien koreja, ja kun ne korit muut-tuvat, niin siinä on se ongelma, että siellä nimenomaan metsäala on vaikeuksissa, samoin maatalousala kaiken kaikkiaan.

Ja lämpimästi kannatan, jos me saamme nyt tietää näistä hieman tarkemmin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä kohtaa annetaan ministerille puheenvuoro, 5 mi-nuuttia.

16.02 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ja myöskin syvät pa-hoitteluni siitä, etten ehtinyt ihan tämän keskustelun alkuun. Minulla oli väärä tieto tästä käsittelyaikataulusta, ja siksi tulin vähän myöhässä, mutta paikalla ollaan kuitenkin. Kii-toksia myöskin edustajille hyvistä kysymyksistä.

Kuten tässä on käynyt keskustelustakin ja puheenvuoroista ilmi, niin tässä on siis kyse muutoksista, mitä tehdään useampaan eri lakiin, ja suurin osa näistä on teknisluontoisia, mutta tämä keskeisin muutos, mitä tässä nyt ehdotetaan tehtäväksi, liittyy meidän amma-tillisen koulutuksemme rahoitusjärjestelmään. Esitetyt muutokset tarkoittavat siis, että am-matillisen koulutuksen rahoitusmallissa perusrahoituksen osuus olisi jatkossa 70 prosent-tia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoitus sitten 10 prosenttia. Tällä muutoksella halutaan varmistaa koulutuksen järjestäjille riittävä ja nimenomaan myöskin riittävän ennakoitavissa oleva perusrahoituksen taso. Tällä on myöskin tarkoitus turvata rahoitustason vakautta, ja tällä mahdollistetaan koulutuksen järjestämisen edelly-tykset myös niille kohderyhmille, jotka tarvitsevat keskimääräistä enemmän opetusta ja ohjausta tutkinnon osien tai tutkinnon suorittamiseksi ja joiden todennäköisyys suorittaa tutkinnon osia tai tutkinto ja työllistyä ovat keskimääräistä heikommät.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

Ehdotetun muutoksen jälkeen suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen yhteenlaskettu osuus olisi 30 prosenttia, joten merkittävä osuus ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksesta määräytyisi edelleen suoritettujen tutkinnon osien ja tutkintojen sekä vaikuttavuuden perusteella kannustaen myöskin näin koulutuksen järjestäjiä tarkoituksenmukaiseen yksilöiden osaamistarpeiden ja työelämän tarpeiden huomioimiseen.

Äskeisessä puheenvuorossa viitattiin siihen, ketkä ovat uudistuksen voittajia ja häviäjiä. Minun mielestäni tässä on enemmänkin kyse siitä, minkälaisen rahoitusjärjestelmän me haluamme luoda koko meidän ammatilliselle koulutuksellemme valtakunnallisesti. Tämä kysymys siitä, että perusrahoituksen osuuden pitää olla riittävän suuri, on asia, joka keskustelutti suuresti jo siinä vaiheessa, kun ammatillisen koulutuksen reformista päätettiin tässä salissa, ja jo silloin koulutuksen järjestäjät ja hyvin laajasti eri toimijat toivoivat vähintään 60 prosentin perusrahoituksen osuutta juurikin siitä syystä, että kun koulutuksen järjestäjillä kuitenkin merkittävä osa kustannuksista on niin sanottuja pysyviä kustannuksia, ne ovat vuokria, henkilöstökustannuksia, niin tämä perusrahoituksen riittävä osuus myöskin varmistaa sen, että voidaan pitkäjänteisesti suunnitella toimintaa samanaikaisesti tietenkin pyrkien siihen, että myöskin vastataan työelämän osaamistarpeisiin mahdollisimman nopeasti ja ketterästi.

Useammissa puheenvuoroissa nousi esille myöskin oppivelvollisuuden rahoituskysymykset. Oppivelvollisuuteen osoitettu rahoitus siis nousee vuosittain asteittain sitä myötä kun yhä suurempi määrä opiskelijoita siirtyy tämän maksuttoman koulutuksen ja pidentyneen oppivelvollisuuden piiriin, eli ensi vuonna puhutaan 22 miljoonasta, mutta se nousee sitten muistaakseni 65:een seuraavan vuoden osalta.

Sitten eri alojen eri kustannusrakenteeseen, mihin tässä viitattiin, muun muassa metsäkoneala tai vastaavat, joissa on aika kallis koulutuksen tuottamisen kustannusrakenne: Tämä on huomioitu ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä nimenomaan näiden kustannuskorien kautta, eli tämän kustannuskorijaottelun mukaan sitten koulutuksen järjestäjät saavat rahaa siinä suhteessa kuin ne järjestävät näitä niin sanottuja kalliimpia koulutuksia. Tätä ei ole sinänsä huomioitu oppivelvollisuusrahoituksessa, koska meidän oletuksemme on, että jokaiselle oppivelvolliselle ei hankita omaa traktoria vaan niiden traktoreiden hankinta ikään kuin kuuluu koulutuksen järjestäjien perustehtäviin, kun ne tätä koulutusta kuitenkin tuottavat, ja sitten oppivelvollisten kohdalla on enemmänkin kyse opimateriaaleista tai tarvittavista pienemmistä työvälineistä tai vaatteista.

Tämän kustannuskorin osalta olemme linjanneet, että tätä asiaa tullaan jatkovalmistelemaan. Lausunnoilla ollut asetus perustui siis koulutusten laskettuihin tuotantokustannuksiin edellisten vuosien aikana, mutta olen samaa mieltä sivistysvaliokunnan puheenjohtajan kanssa siitä, että siinä pitää kyllä tarkasti myöskin harkita ja käydä läpi, mitkä ne vaikutukset sitten olisivat eri koulutuksen järjestäjille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Olemme käyttäneet tähän suurin piirtein sen ajan, mitä on varattu, mutta täällä on sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikolla puheenvuoro, joten olkaa hyvä.

16.07 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä mahdollisuudesta.

Todellakin on niin kuin ministeri tuossa sanoi: olette aivan oikeassa siinä, että silloin, kun tätä reformiin liittyvää rahoitusjärjestelmää mietittiin, siinäkin oltiin puolesta ja vastaan, ja siinä nimenomaan toivottiin, että sitä perusrahoitusta olisi pidetty samana.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

No, sitten päädyttiin kuitenkin siihen, että lähdettiin tekemään tällaista uutta järjestelmää, ja enhän minäkään sitä kritisoi, jos löydetään hyvä malli. Sehän on erinomaisen hyvä. Mutta ongelmaksi muodostuu nyt tällä hetkellä juuri se, että ne kaikki opinahjot ovat tehneet omat suunnitelmansa ja tehneet ne rahoitussuunnitelmansa, miten ne rupeavat hoitamaan asioita vuosien aikana, kun niillä on ollut tällainen oletus, että niillä on nimenomaan tällaisia suoritteita ja vaikuttavuutta arvioidaan ja siitä tulee niitä pojoja eli yhtä kuin rahaa. Nyt on tietenkin se ongelma, ja nyt me tietysti tulemme tarkkaan katsomaan sitä, miten se jakaantuu eri opinahjoissa: ketkä ovat niitä häviäjiä, ja ketkä ovat niitä voittajia? Eihän tässä tietenkään sellaista kilpailua nyt käydä, mutta haluan nähdä sen, ketä kaltoin kohtelee nyt tämä uudistus, joka yhtäkkiä tulee kesken kaiken.

Mutta on erinomaisen hyvä, arvoisa ministeri, että olette tarkastelemassa näitä koreja. Kyllähän siellä esimerkiksi metsäteollisuudella ja yleensä teollisuudella on ollut sitä ongelmaa, että on ollut aika matalassa korissa. Samaa sanon kyllä suoraan esimerkiksi terveydenhuollon koulutuksesta, jossa on myöskin nämä koulutusmaksut eli maksetaan käytännön kentille. Se nostaa sitä kustannusta. Samoin kaikki ne välineetkin, mitä pitää tällä hetkellä olla, nostavat sitä kustannusta, ja siitä syystä on erittäin tärkeää, että vakavasti arvioidaan, mikä koulutusohjelma kuuluu mihinkin koriin ja onko sitten tulevaisuudessa — tämä on nyt vain minun oma visioni — järkevää, että on tällaisia koreja, vai pitääkö miettiä ihan uudenlainen systeemi tähän.

Arvoisa ministeri, kaikkea voimaa teille näihin kaikkiin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten vastavuoroista tunnustamista Euroopan unionissa koskevan asetuksen soveltamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 102/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 7/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 102/2020 vp sisältyvien 1.-6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristönsuojelulain ja vesilain 18 luvun 19 §:n muuttamisesta sekä ympäristönsuojelulain muuttamisesta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 59/2020 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 59/2020 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

14. Hallituksen esitys eduskunnalle yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi tietosuojalain ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 1 ja 54 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 30/2020 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen

Kansalaisaloite KAA 1/2019 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 6/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 164/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisuuden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 20.10.2020 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 139/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 27/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisuuden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 20.10.2020 pidettävään täysistuntoon.

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään tiistaina 20.10.2020 klo 16.30. Täysistunto lopetettiin klo 16.13.

Pöytäkirja PTK 133/2020 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen